

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Lucia Bédiová

Nitra 2008

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA

V NITRE

Rektor: prof. Ing. Mikuláš Látečka, PhD.

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

Dekan: Dr. h. c. prof. Ing. Peter Bielik, PhD.

Poistenie ako nástroj znižovania dôsledkov pôsobenia rizikových faktorov vo vybranom poľnohospodárskom subjekte

Diplomová práca

Katedra financií

Vedúci katedry: doc. Ing. Peter Serenčేశ, PhD.

Vedúci práce: Ing. Marián Tóth, PhD.

Lucia Bédiová

Nitra 2008

Summary

The title of my diploma work is: The insurance as tool for decreasing result of activity risk factors in the selected agricultural subject.

Risk is an important aspect of the farming business. The uncertainties of weather, yields, prices, government policies, global markets and other factors can cause wide swings in farm income. Risk management involves choosing among alternatives that reduce the financial effects of such uncertainties. One of the tools for decreasing result of risks is insurance.

Since 1991 Slovak agricultural insurance has been characterized by ongoing disproportion between the volume of money paid into commercial insurance companies and the compensations paid back to the farmers. In Slovakia there are only three insurance companies, which offer their products for farmers. It is Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s., Generali Poisťovňa, a. s. and UNIQA poisťovňa, a. s.

The selected agricultural subject, Poľnohospodárske družstvo Veľké Zálužie, uses products from two insurance companies. Crops insurance and live stock insurance are from Generali Poisťovňa, a. s. and property insurance is from UNIQA poisťovňa, a. s. Every contract is for long term insurance.

Many farms in Slovakia are in very bad financial situation and they are dependent on weather. Therefore they usually are not insured for all assets. In their opinion, they will have lower costs from destroyed yield by weather, than costs of insurance. The selected subject raises totally eight commodities, but just for this reality crops insurance is just for six of them.

The insurance companies do not insure every risk in agriculture, for example the risk of drought. It is subsequently solved by special subsidies from the state budget. But this help will be just until year 2013. That is why, it is necessary to look for new ways of insurance in agricultural.

Key words

agricultural insurance, yield, animals, insurance companies, crops insurance, live stock insurance, property, costs, state budget

Kľúčové slová

poľnohospodárske poistenie, úroda, zvieratá, poisťovne, poistenie úrody, poistenie zvierat, majetok, náklady, štátny rozpočet

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že som diplomovú prácu vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru súvisiacu so zameraním diplomovej práce.

Nitra

.....

podpis autora DP

Touto cestou vyslovujem poďakovanie pánovi Ing. Mariánovi Tóthovi, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

Nitra

.....

podpis autora DP

Použité skratky a značky

EÚ – Európska únia

HD – hovädzí dobytok

MCS – Medzinárodná stupnica udávajúca makroskopické účinky zemetrasenia

MP SR – Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky

NR SR – Národná rada Slovenskej republiky

PPA – Pôdohospodárska platobná agentúra

RV – rastlinná výroba

SAP – Slovenská asociácia poisťovní

SHMÚ – Slovenský hydrometeorologický ústav

VÚEPP – Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva

ŽV – živočíšna výroba

Zoznam schém, tabuliek a grafov

Zoznam schém:

Schéma 1 – Význam poistenia

Schéma 2 – Klasifikácia poistenia

Schéma 3 – Príčiny neistoty v poľnohospodárskom podnikaní

Schéma 4 – Organizačná štruktúra podniku

Zoznam tabuliek:

Tabuľka 1 - Vývoj prijatého poistného, náhrad škôd a percenta plnenia v rokoch 1990 – 2005

Tabuľka 2 - Objem poskytnutých finančných prostriedkov pre poľnohospodársku výrobu formou štátnej podpory

Tabuľka 3 – Vývoj poľnohospodárskeho poistenia podľa jednotlivých druhov za roky 1996 – 2006

Tabuľka 4 – SWOT analýza podniku

Tabuľka 5 – Typy strojov v poľnohospodárskom družstve

Tabuľka 6 – Štruktúra pôdneho fondu

Tabuľka 7 – Poistenie poľnohospodárskych plodín pre rok 2007 a 2008

Tabuľka 8 – Škodová udalosť – krupobitie v roku 2007

Tabuľka 9 – Poistenie poľnohospodárskych plodín pre rok 2006

Tabuľka 10 – Poistenie poľnohospodárskych plodín pre rok 2005

Tabuľka 11 – Poistenie hovädzieho dobytku v roku 2008

Zoznam grafov:

Graf 1 - Vývoj prijatého poistného, poistných náhrad a percenta plnenia v rokoch 1990 - 2005

Graf 2 - Vývoj počtu poisťovní pôsobiacich na slovenskom poistnom trhu v rokoch 1994 – 2007

Graf 3 - Podiel jednotlivých poisťovní na poistení v roku 2007

Obsah

Úvod.....	8
1 Prehľad riešenej problematiky	10
1.1 Riziko.....	10
1.1.1 Riziká v poľnohospodárstve	12
1.2 Poistenie.....	14
1.2.1 Poistenie v poľnohospodárstve	19
2 Cieľ práce.....	22
3 Metodika práce	23
4 Výsledky práce	25
4.1 Vývoj poistenia v poľnohospodárstve na Slovensku po roku 1990	25
4.1.1 Poistenie poľnohospodárstva v súčasnosti.....	29
4.2 Poistný trh na Slovensku.....	31
4.2.1 Systém poľnohospodárskeho poistenia na Slovensku	33
4.3 Komerčné poisťovne ponúkajúce poľnohospodárske poistenie	35
4.3.1 Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s.....	36
4.3.2 Generali Poisťovňa, a. s.....	37
4.3.3 UNIQA poisťovňa, a. s.....	38
4.4 Poľnohospodárske družstvo Veľké Zálužie.....	40
4.4.1 Vznik a história podniku.....	41
4.4.2 Predmet činnosti a ekonomické prostredie	41
4.4.3 Rastlinná výroba	44
4.4.4 Živočíšna výroba.....	45
4.4.5 Mechanizácia	45
4.4.6 Organizačná štruktúra	46
4.4.7 Výsledky podniku	48
4.5 Riziká v Poľnohospodárskom družstve Veľké Zálužie	49
4.6 Poistenie Poľnohospodárskeho družstva Veľké Zálužie	52
4.6.1 Poistenie poľnohospodárskych plodín.....	52
4.6.2 Poistenie hospodárskych zvierat.....	54
4.6.3 Poistenie majetku	55
5 Záver a návrh na využitie poznatkov	58
6 Použitá literatúra	62
7 Prílohy.....	65

Úvod

Ak by sme chceli spoznať históriu poľnohospodárstva, museli by sme začať pátrať už od počiatku ľudstva a z dôvodu jeho charakteru výroby, ktorý je vo veľkej miere biologickým, nepochybne patrí medzi najrizikovejšie odvetvia nášho národného hospodárstva.

Riziko je dôležitým aspektom poľnohospodárstva. Nespolahlivosť počasia, úrody, cien, politických rozhodnutí, svetových trhov a iných faktorov môže zapríčiniť rozľahlé kolísanie v príjmoch poľnohospodárov. Rizikový manažment zahŕňa výber spomedzi viacerých alternatív, ktoré redukujú finančné efekty takejto nespoľahlivosti. Jedným z nástrojov, ktoré znižujú riziká v poľnohospodárskom sektore je poistenie.

Hlavná myšlienka poistenia spočíva v kúpe ochrany proti stratám. Poistenie je finančná odozva na riziko, ktoré poskytuje presne vymedzený zdroj likvidity. Väčšinou poľnohospodári využívajú viaceré druhy poistenia, ako ochranu proti špecifickým stratám.

Na Slovensku je rizikovosť poľnohospodárstva riešená komerčným poistením, pričom situácia je veľmi komplikovaná. Miera poistenia poľnohospodárskych subjektov nezodpovedá tomu, že ide o veľmi rizikové odvetvie národného hospodárstva. Poistný systém, fungujúci na určitých pravidlách a princípoch, je pre mnohé poľnohospodárske subjekty, vzhľadom na ich nepriaznivú finančnú situáciu, ekonomicky neúnosný. Klimatické zmeny, opakujúce sa čoraz častejšie spôsobili mnohým poľnohospodárskym podnikom značné škody na produkcii, kým produkcia niektorých iných podnikov zostala nepoškodená. Preto je potrebné na zníženie rizík hľadať nové spôsoby a trendy v oblasti poistenia, ktoré by brali do úvahy nielen finančnú situáciu podnikov, ale aj konkrétne individuálne podmienky a charakter danej oblasti na pôsobenie rizík.

V súčasnosti na Slovensku pôsobia tri komerčné poisťovne, ktoré realizujú aj poľnohospodárske poistenie. Sú to konkrétne Allianz – Slovenská poisťovňa, Uniqa Poisťovňa a Poisťovňa Generali. Taktiež sa na poľnohospodárskom poistení podieľa aj štát, ale v nedostatočnej forme.

V práci je poukázané na existujúce riziká, ktoré sa týkajú poľnohospodárskeho podnikania všeobecne, ale aj konkrétneho poľnohospodárskeho podniku Poľnohospodárskeho družstva Veľké Zálužie.

Taktiež je tu zahrnutý vývoj poistenia v poľnohospodárstve na Slovensku po roku 1990 a jeho súčasná situácia, predstavenie systému poistenia na Slovensku a celkovej ponuky a porovnania produktov súkromných poisťovní, s dôrazom na produkty, ktoré využíva práve poľnohospodársky podnik vo Veľkom Záluží.

Záverečná práca poukazuje na dôležitosť poistenia v poľnohospodárstve s ohľadom na riziká, ktoré v ňom vznikajú a zároveň analyzuje poistenie ako spôsob znižovania týchto rizík, ktorým musí čeliť každý poľnohospodársky podnik vo svojom podnikaní. Cieľom práce je charakterizovať poľnohospodárske poistenie z pohľadu vybraného podniku pôsobiaceho v poľnohospodárstve, konkrétne Poľnohospodárskeho družstva Veľké Zálužie.

1 Prehľad riešenej problematiky

Prvá časť práce je venovaná prehľadu literatúry zaoberajúcej sa problematikou rizika, konkrétne aj rizika v poľnohospodárstve. Ďalšou súčasťou prehľadu je predstavenie pojmu poistenie, so špecifikáciou poistenia v poľnohospodárstve.

1.1 Riziko

Podľa **Chovana**¹ (2006) riziko predstavuje určitý druh neistoty z výsledku konkrétnej činnosti alebo deja. Znamená to, že výsledok môže byť lepší, alebo naopak, horší, ako sa pôvodne predpokladalo.

Riziko predstavuje objektívnu realitu vyvolanú konkrétnou činnosťou. Treba si uvedomiť, že riziko ešte neznamená, že nevyhnutne vznikne aj udalosť a súčasne vznik udalostí neznamená, že bude spôsobená škoda.

Riziko² teda predstavuje existenciu určitej pravdepodobnosti vzniku nepredvídanej udalosti s negatívnym výsledkom. Z hľadiska poistenia nás zaujíma viac negatívny výsledok, teda udalosť, ktorej dôsledkom je vznik škody. Túto škodu je poisťovňa, v zmysle podmienok uzatvorenej poistnej zmluvy, povinná nahradiť v zmysle náhradovej funkcie poistenia.

Čunderlík³ (2004) tvrdí, že ľudská averzia voči riziku je kľúčovým faktorom, prečo sa ľudia snažia o riadenia rizika. Vo všeobecnosti si ľudia spájajú akékoľvek riziko s možnosťou, že sa stane niečo zlé. Slová „zlé“ a „príležitosť“ predstavujú dva kľúčové elementy rizika. „Zlé“ je prvým elementom a zodpovedá nepriaznivej udalosti, napr. neúrode. „Zlé“ je tiež relatívne slovo – veď stratiť viac peňazí je horšie ako stratiť menej peňazí. „Príležitosť“ je druhým elementom rizika. Riziko zahŕňa istý stupeň vzniku nepriaznivej situácie. Ak vieme s istotou povedať, že niečo zlé sa stane, neexistuje žiadne riziko, pretože neexistuje istý stupeň neistoty.

¹ CHOVAN, P. 2006. Poisťovníctvo v kocke. Bratislava: SAP, 2006. s. 77. ISBN 80-967410-1-2

² V jazykových slovníkoch sa ako rovnocenné pojmu „riziko“ používa pojem „nebezpečenstvo“, ktoré sa charakterizuje ako neistota a dej alebo činnosť bude mať kladný alebo záporný predpokladaný výsledok. Charakteristické pre všetky definície rizika je, že ide o negatívnu odchýlku od predpokladaného (prognózovaného) cieľa. Slovo „riziko“ obsahuje v sebe pochybnosť o budúcnosti a fakt, že neočakávaná udalosť nám môže spôsobiť horšiu hospodársku situáciu, než v akej sa pred jej vznikom nachádzame.

³ ČUNDERLÍK, D. – RYBÁROVÁ, D. 2004 Podnikateľské riziko. Bratislava: EKONÓM, 2004. s. 13. ISBN 80-225-1939-1

Szabo⁴ (2005) Pri podnikateľskom riziku nebezpečenstvo nežiaducich odchýlok od plánovaných výsledkov vystupuje spolu s nádejou na žiaduce (pozitívne) odchýlky od týchto výsledkov. Terminologicky však tieto dve stránky rizika možno ťažko jednoznačne odlíšiť (niekedy pozitívna stránka podnikateľského rizika sa označuje ako príležitosť).

Koščo⁵ (2004) Riziko a neistota sú kategórie, ktoré sa udomácnili v ekonomike, a najmä kategória rizika sa využíva v podnikových financiách.

Neistotu definujeme ako neurčitosť, náhodnosť podmienok, pôsobenia alebo výsledky istých javov či procesov.

Rizikom je taká neistota, pri ktorej sme schopní pomocou rozličných – najčastejšie štatistických metód kvantifikovať možnosť (resp. pravdepodobnosť) odklonu skutočných podmienok, pôsobenia alebo výsledkov od očakávaných hodnôt. Nie je dôležité, či z hľadiska posudzovateľa ide o odklon pozitívny alebo negatívny.

Koščo⁶ (2005) Podnikateľské riziko môžeme chápať ako nebezpečenstvo, že sa skutočne dosiahnuté hospodárske výsledky podnikateľskej činnosti budú odchyľovať od predpokladaných výsledkov. Tieto odchýlky potom môžu byť:

- žiaduce (smerujúce k vyššiemu zisku)
- nežiaduce (smerujúce k strate)
- medzné (nevykazujúce ani zisk, ani stratu)

Markovič⁷ (2003) Riziko je istá odchýlka od želaného stavu, ktorá môže byť vyvolaná súhrou trhových síl, ale v konečnom dôsledku jej prejav bude spôsobený činnosťou ľudského faktora, prípadne jej výpadkom. Riziko predstavuje pravdepodobnosť, že skutočné výsledky sa budú odchyľovať od plánovaných (očakávaných), a to tak v negatívnom, ako aj v pozitívnom zmysle.

⁴ SZABO, L. – VARCHOLOVÁ, T. – DUBOVICKÁ, L. Manažment rizika. Bratislava: EKONÓM, 2005. s. 16, 116-121. ISBN 80-225-1949-9

⁵ KOŠČO, T. – SZOVICS, P. – TÓTH, M. Podnikové financie, banky, burzy. Nitra: SPU, 2004. s. 30. ISBN 80-8069-349-8

⁶ KOŠČO, T. Riziko a poisťovníctvo. Nitra: SPU, 2005. s. 6. ISBN 80-8069-539-3

⁷ MARKOVIČ, P. Finančné riziko vo finančnom rozhodovaní podniku. Bratislava: EKONÓM, 2003. s. 10. ISBN 80-225-1667-8

Sivák⁸ (2004) tvrdí, že riziko predstavuje určitú psychickú dispozíciu rozhodnúť sa na základe iných – netradičných, vysoko subjektívnych faktorov. Riziko je produkt určitého typu psychickej záťaže, pozitívneho stresu. Ten vzniká ako výsledok špecifického rozhodovacieho procesu, do ktorého sú primárne zapojené iné – špecifické procesy, ako napr. intuícia, situačný odhad, kreativita.

1.1.1 Riziká v poľnohospodárstve

Vzhľadom na to, že jednotlivé druhy rizík sú špecifické pre jednotlivé druhy odvetví, ale naopak sú riziká, ktoré sú všeobecné pre viaceré sektory, poľnohospodárstvo môžeme zaradiť medzi odvetvia, ktoré sa stretávajú aj so špecifickými druhmi rizík. Podľa **Tótha**⁹ (2007) poznáme nasledovnú kategorizáciu rizík:

- **Ľudské** alebo osobné riziká predstavujúce riziko choroby, zranenia alebo smrti farmára a pracovných síl,
- **majetkové** riziká sú riziká spojené s krádežou, požiarom a inými stratami alebo poškodeniami strojov, budov a iných položiek majetku poľnohospodára používaných pre produkciu,
- **produkčné** alebo výnosové riziká sú často spojené s počasím, ale taktiež zahŕňajú riziká ako sú choroby zvierat a plodín. Výnosové riziko sa meria prostredníctvom variability výnosov.
- **cenové** riziko je riziko poklesu cien výstupov a/alebo rast cien vstupov po prijatí rozhodnutia o produkcii. Cenové riziko je merané nepravidelnosťou cien.
- **inštitucionálne** riziko je riziko spojené so zmenami v štruktúre politiky, ktoré ovplyvňujú produkciu a/alebo trhové rozhodnutia a v konečnom dôsledku negatívne ovplyvňujú hospodársky výsledok poľnohospodárskeho subjektu.
- **finančné** riziká zahŕňajú rast nákladov kapitálu, kurzové riziko, nedostatočnú likviditu a pokles kurzov akcií.

⁸ SIVÁK, R. a kol. Riziko a neistota vo financiách. Bratislava: EKONÓM, 2004. s. 22-23. ISBN 80-225-1956-1

⁹ TÓTH, M. - KOŠČO, T. – SZOVICS, P. Poistenie. Nitra: SPU, 2007. s. 113. ISBN 978-80-8069-853-9

Špička¹⁰ (2006) uvádza vo svojej publikácii ešte ďalšie dve riziká a to:

- **komerčné** riziká predstavujú vplyv ostatných výrobných a nevýrobných subjektov národného hospodárstva (ostatné subjekty agrokomplexu, požiadavky spotrebiteľov na kvalitu a bezpečnosť potravín, dopyt po nových produktoch a pod.)
- **environmentálne** riziká vyplývajúce s negatívnych dopadov hospodárenia na životné prostredie a z dopadov hospodárenia iných hospodárskych sektorov na poľnohospodárstvo.

K tejto kategorizácii je potrebné dodať, že jednotlivé riziká spolu vzájomne súvisia a ovplyvňujú sa.

Podľa **Polavkovej**¹¹ sa podnik, ktorého cieľom je znižovanie rizika a jeho dôsledkov na ekonomickú stabilitu podniku, zameriava najmä na nasledujúce alternatívy, resp. ich kombinácie:

- *ako sa vyhnúť riziku*, často však znamená vzdať sa určitých cieľov,
- *ako riziko znížiť*, možno zabezpečiť dôkladnou prevenciou,
- *ktoré riziko preniesť na poisťovňu*, podnik sa môže rozhodnúť, že namiesto celého rizika bude znášať len časť rizika a časť preniesie na iný subjekt.

Uplatnením vhodných postupov a opatrení môže podnikateľ riziko znížiť, poprípade ho môže vo výnimočných prípadoch úplne eliminovať. Podľa **Košča**¹² (2007) medzi základné spôsoby znižovania podnikateľského rizika patria:

1. **Diverzifikácia** – predstavuje významný spôsob redukcie podnikateľského rizika, spočívajúci v snahe rozložiť riziko na čo najväčšiu základňu. Najčastejším druhom diverzifikácie je rozširovanie výrobného programu, t. j. zahrňovanie výrobkov rôznej povahy a zamerania do výrobného sortimentu tak, aby dôsledky poklesu dopytu po jednom výrobku, či skupine výrobkov boli kompenzované zvýšením dopytu po inej skupine výrobkov.
2. **Flexibilita** – táto pružnosť znamená, že sme schopní rýchle a bez vynaloženia nadmerných nákladov reagovať na rôzne druhy zmien.

¹⁰ ŠPIČKA, J. Řízení podnikatelských rizik v zemědělství. Informační studie. Praha: VÚZE, 2006. s. 53. ISBN 80-86671-36-4

¹¹ BEŇOVÁ, E. a kol. 2005. Financie a mena. Bratislava: IURA EDITION, 2005. s. 334, ISBN 80-8078-031-5

¹² TÓTH, M. - KOŠČO, T. – SZOVICS, P. Poistenie. Nitra: SPU, 2007. s. 13 – 16. ISBN 978-80-8069-853-9

3. **Delenie rizika** – taký spôsob znižovania rizika, pri ktorom sa toto riziko delí medzi dvoch alebo viacerých účastníkov, ktorí sa spoločne podieľajú na realizácii určitého podnikateľského projektu. Delenie rizika môže byť dosiahnuté viacerými spôsobmi, napríklad získaním nenávratných dotácií, zakladaním spoločných podnikov atď.
4. **Transfer rizika** – presun rizika na iné subjekty. Najčastejšie sa uplatňujú formy:
 - uzatváranie dlhodobých kúpnych zmlúv na dodávky surovín, materiálov a polotovarov za vopred dohodnutých podmienok
 - uzatváranie kontraktov na predaj výrobkov za vopred stanovených podmienok
 - prenájom výrobného zariadenia resp. iných prostriedkov
 - oddialenie termínu uzatvorenia kontraktu na určité projekty až do okamihu znalosti skutočných nákladov
 - termínové obchody (hedging) znižujú riziko cenového pohybu uzatvorením ďalších kontraktov opačného charakteru.
5. **Poistenie** – negatívne dôsledky rizika určitej budúcej nepriaznivej situácie sa prenášajú na poisťovňu, ktorá podľa podmienok poistnej zmluvy kryje škody alebo straty buď úplne alebo čiastočne. Podrobnejšie venovanie sa tomuto spôsobu znižovania rizika je v nasledujúcej kapitole.

1.2 Poistenie

Kafková¹³ (2004) chápe poistenie ako finančnú kategóriu, ktorá vyjadruje vzťahy tvorby, rozdeľovania a použitia technických rezerv na úhradu potrieb vznikajúcich z náhodných udalostí.

Poistenie (z tal. *assicuranza* – istota, bezpečnosť) je zmluva, ktorou sa jedna strana zaväzuje s určitými výhradami, ktoré má splniť druhá strana, zodpovedať za škodu spôsobenú na jej majetku náhodou, bez vlastnej viny. Kto takouto zmluvou svoj majetok chráni, je poistenec, kto sa zaväzuje škodu uhradiť, je poisťovateľ.

Daxnerová¹⁴ (2002) Poisťovníctvo je špeciálnym odvetvím peňažných služieb a súčasťou finančnej a úverovej sústavy. Ponúka na poistnom trhu svoj tovar – peňažnú

¹³ KAFKOVÁ, E. a kol. *Poisťovníctvo*. Bratislava: EKONÓM, 2004. Podnikovohospodárska fakulta v Košiciach. ISBN 80-225-1984-0

¹⁴ DAXNEROVÁ, O. *Bankovníctvo a poisťovníctvo*. Lokálne stredisko dištančného vzdelávania pri Technickej univerzite vo Zvolene. Zvolen: Bratia Šabovci, s.r.o., 2002. s. 120-122. ISBN 80-89029-35-3

službu nazvanú poistenie. Poistenie je špecifickým tovarom (službou), ktorý sa na poistnom trhu predáva a kupujúci zaň platia. Vopred však vedia, že poistná udalosť, pri ktorej predávajúci poskytne zaplatenú protihodnotu, nemusí nastať.

Pre poistenie je charakteristické:

- a) podmienená návratnosť resp. poistné riziko (poistný vzťah sa realizuje len po splnení určitej podmienky, t. j. poistnej udalosti, pričom ak táto podmienka sa nesplní, neuskutoční sa ani peňažný vzťah)
- b) kolektívne vlastníctvo poistného fondu (poistení vytvárajú poistný fond a individuálne vlastníctvo sa dočasne mení na kolektívne vlastníctvo poistného fondu)
- c) odplatný charakter poistenia (prostriedky poistného fondu sa stanú zdrojom krytia poistných potrieb poistencov prerozdelením medzi všetkých členom rizikového spoločenstva)
- d) neekvivalentnosť vyplatenej náhrady (v prípade poistnej udalosti výška vyplatenej poistnej náhrady nie je závislá od sumy doteraz zaplateného poistného)
- e) právny nárok na poistné plnenie (poistený má v prípade poistnej udalosti právny nárok na poistné plnenie podľa poistných podmienok v uzatvorenej poistnej zmluve).

Poistovníctvo podľa **Košča**¹⁵ (2005) je jedným z najvýznamnejších odvetví ekonomiky štátu. Jeho význam nie je len v pomerne veľkom finančnom obrate, ale najmä v tom, že umožňuje udržať ekonomickú stabilitu podnikateľských subjektov a životnú úroveň obyvateľstva v prípade mimoriadnych udalostí. Okrem toho umožňuje zvýšiť zodpovednosť obyvateľstva a podnikateľskej sféry za predchádzanie škodám a za svoju ochranu. Pritom sa štát zbavuje zodpovednosti za určitý rozsah sociálnej ochrany obyvateľstva a garantuje len minimálny rozsah sociálnej ochrany ako štandard. Práve zodpovednosť za najširšiu ochranu pred nepredvídanými udalosťami je riešená formou zainteresovanosti na výške poistného, ktoré je vyjadrením ceny poisťovacej služby.

¹⁵ KOŠČO, T. Riziko a poisťovníctvo. Nitra: SPU, 2005. s. 57. ISBN 80-8069-539-3

Chovan¹⁶ (2006) by jednoducho povedal, že ide o systém vzájomnej solidarity, na základe ktorého sa z príspevkov jednotlivých poistencov vytvára fond, ktorý poisťovňa spravuje a následne prerozdeľuje na základe dopredu stanovených pravidiel tým, ktorí utrpeli v zmluve definovanú škodu.

Poistenie predstavuje poisťovňou organizované a spravované rizikové spoločenstvo členov s homogénnym rizikom, pričom každý člen prispieva poisťovni na vytváranie sústredených finančných zdrojov, z ktorých spoločenstvo hradí škody svojim členom v dohodnutej výške. V zmluve by mali byť dohodnuté také podmienky, aby výška poistného plnenia nahradila škodu v takej výške, aby poistený neutrpel stratu, ktorá by ho zruinovala. Spôsob prerozdeľovania uplatňuje princípy solidarity, podmienenej návratnosti a neekvivalentnosti.

- Solidárnosť znamená, že poistníci spoločne prispievajú poistným poisťovni, ktorá z týchto prostriedkov vytvára poistné rezervy a pritom rešpektujú, že poistné plnenie bude poskytnuté len tým poisteným, ktorých postihne poistná udalosť.
- Podmienená návratnosť vložených prostriedkov znamená, že poistné plnenie sa poistenému poskytne len v prípade, ak vznikne poistná udalosť definovaná v poistnej zmluve a poistných podmienkach.
- Neekvivalentnosť znamená, že poistné plnenie nie je závislé na výške zaplateného poistného, ale môže byť vyššie, alebo nižšie.

Grmanová¹⁷ (2004) uvádza, že poistenie je právny vzťah, pri ktorom poisťovateľ preberá na seba záväzok, že poistenému (alebo poškodenému za poisteného) poskytne poistné plnenie za udalosť, ktorá vznikla v zmysle dohodnutých poistných podmienok.

¹⁶ CHOVAN, P. 2006. Poisťovníctvo v kocke. Bratislava: SAP, 2006. s. 63. ISBN 80-967410-1-2

¹⁷ GRMANOVÁ, E. Poisťovníctvo. Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2004. vydanie prvé. ISBN 80-8075-015-7

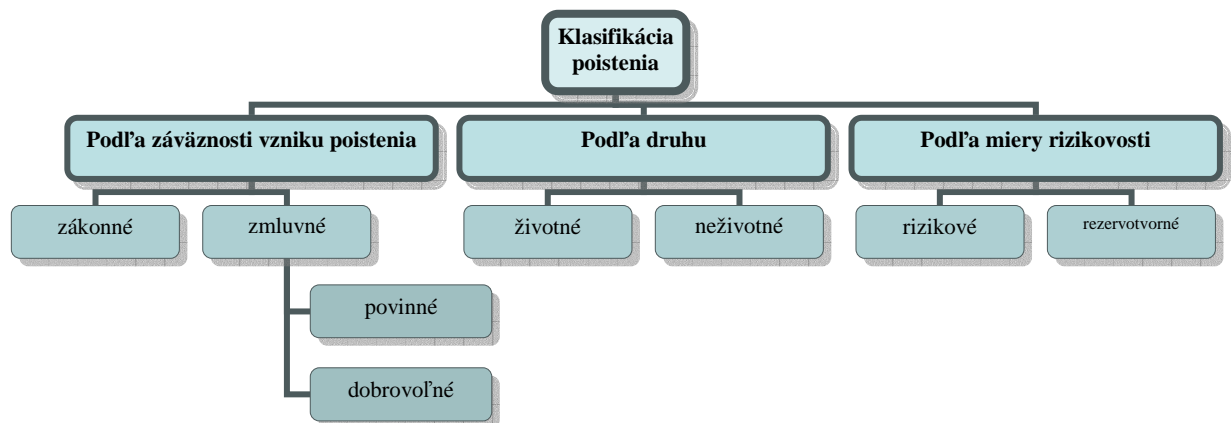
Podľa **Tótha**¹⁸ (2007) je poistenie špecifický druh tovaru, ktorý môžeme definovať ako fiktívny tovar. Tento fiktívny tovar sa na trhu predáva, kupujúci musí zaň zaplatiť. Pritom vzniká otázka, či sa niekedy realizuje, to znamená, či nastane poistná udalosť, pri ktorej predávajúci poskytne protihodnotu. Poistenie môžeme definovať ako vzťah medzi dvoma zmluvnými stranami, pri ktorom jedna zmluvná strana, tá ktorá poisťuje, za to, že dostáva poistné, je ochotná odškodniť druhú zmluvnú stranu v prípade vzniknutej poistnej udalosti v súlade s dohodnutými podmienkami.

Funkcie poistenia sú:

1. *primárna funkcia* – predstavuje transfer rizika na poisťovňu.
2. *akumulačno-redistribučná funkcia* – akumulácia predstavuje etapu tvorby poistnej rezervy (platením poistného) a redistribučná funkcia predstavuje výplatu peňažných prostriedkov poisteným.
3. *kontrolná funkcia* – poisťovňa skúma rozsah poistnej udalosti, stanovuje výšku poistnej náhrady a hodnotí priebeh poistenia.
4. *stimulačná funkcia* – spočíva v motivácii poisteného chrániť svoje záujmy uzatvorením konkrétneho druhu poistenia.

Klasifikácia poistenia

Schéma 2

Koščo¹⁹ (2002) Poistenie je organizovaná, efektívna forma vytvárania finančných rezerv, ktoré sa tvoria z poistného. V danom prípade poistený nemusí mať vlastné finančné

¹⁸ TÓTH, M. - KOŠČO, T. – SZOVICS, P. Poistenie. Nitra: SPU, 2007. s. 17, 53-54. ISBN 978-80-8069-853-9

¹⁹ KOŠČO, T. Riziko a poisťovníctvo. Nitra: SPU, 2002. s. 95-96. ISBN 80-8069-008-1

zdroje na krytie strát, ktoré mu môžu vzniknúť neočakávanou udalosťou. Krytie rizika poistením má najmä tieto výhody:

- finančné zdroje sú prakticky disponibilné v plnej výške škody podľa rozsahu poistného krytia,
- finančné zdroje nie sú závislé od výšky vkladov poisteného subjektu,
- výška náhrady je objektivizovaná podľa jednotných pravidiel a jednotných prístupov,
- výška náhrady zodpovedá rozsahu dojednaných poistných podmienok a cenovej hladine v čase poistnej udalosti bez ohľadu na to, že poistné sa hradí v reláciách kalkulovaných v čase pred vznikom udalosti,
- výška poistného (cena) je tým menšia, čím je poistené riziko lepšie plošne rozložené (čím je viac poistených), a na čím dlhšiu dobu je poistenie uzavreté.

Varcholová²⁰ (2002) chápe poistenie ako spôsob redukcie rizika, ktoré je založené na princípe zoskupenia veľkého počtu individuálnych rizík, čo umožňuje zvýšiť schopnosť predikcie výskytu rizikových situácií a strát s nimi spojenými. Za určitý poplatok (t.j. poistné, ktoré tvorí súčasť nákladov danej firmy) je potom tejto firme v prípade výskytu rizikovej situácie vzniknutá strata nahradená poisťovacím ústavom, a to podľa podmienok poistnej zmluvy buď v plnej alebo čiastočnej výške.

Valder a **Andrejkiv**²¹ (2000) rozvádzajú myšlienku, že poisťovníctvo je súčasťou modernej spoločnosti a jej ekonomického života. Poistenie znižuje podnikateľské riziká. Absencia poistnej ochrany by mala za následok vyššiu rizikovosť podnikateľských aktivít. Pri väčšej škode, bez dostatočnej poistnej ochrany, by mohla byť ohrozená existencia podnikateľských subjektov. následne by mohlo dôjsť k destabilizácii národného hospodárstva. Pri neexistencii poistenia by firmy boli nútené tvoriť vlastné rezervy na rôzne riziká. Tvorba týchto rezerv by vo veľa prípadoch obmedzovalo rozvoj a investície daného podnikateľského subjektu.

²⁰ VARCHOLOVÁ, T. – KORZENIWSKI, L. Podnikateľské riziko. Bratislava: EKONÓM, 2002. s. 184-185. ISBN 80-225-1609-0

²¹ VALDER, A. – ANDREJKIV, P. Podíl státu na eliminaci rizik v zemědělství ČR. In: Zborník vedeckých prác. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2000. s. 52 – 65. ISBN 80-7137-756-2

1.2.1 Poistenie v poľnohospodárstve

Tóth²² (2007) uvádza základné typy poistenia v poľnohospodárstve:

1. **Yield insurance** (poistenie úrody) zahŕňa poistnú ochranu proti vybraným rizikám, pri ktorých je možné na základe historických dát pomerne presne určiť pravdepodobnosť výskytu. Poistenie Môže byť zložené na individuálnych výškach produkcie z minulých rokov alebo na priemernej úrode pre určitú oblasť.
2. **Catastrophic insurance** (katastrofické poistenie) predstavuje straty spôsobené prírodnými pohromami alebo epidémiami v živočíšnej výrobe. Poist'ovniam to ale spôsobuje problémy. Je to riziko vyznačujúce sa nízkou pravdepodobnosťou veľmi vysokej straty.
3. **Price insurance** (poistenie ceny) znamená ochranu pre prípad, že cena statku klesne pod vopred určenú úroveň. Je dostupné len pre tie produkty, pri ktorých je možné zistiť objektívnu cenu.
4. **Revenue insurance** (poistenie výnosu z hektára) je kombináciou cenového a úrodového (produkčného) poistenia. Jeho potenciálnou výhodou je skutočnosť, že je lacnejšie aj ako cenové aj ako úrodové poistenie.
5. **Income insurance** (poistenie príjmu) je pre farmárov atraktívnejšie viac než cenové poistenie alebo poistenie úrody. Je založené na čistom príjme farmára (výnosy zvýšené o dotácie a znížené o variabilné náklady, odpisy, úrok, dane a pod.) Potenciálne straty nevznikajú len náhodne, ale závisia z veľkej časti od toho ako dobre farmár hospodári.

Košík²³ (2007) definuje poistenie poľnohospodárskych podnikateľských subjektov ako poistenie zamerané na všetky riziká, ktoré sú orientované na poľnohospodárstvo. Podnikateľ v poľnohospodárstve môže poistiť majetok a riziká, ktoré sú spomenuté u všetkých poist'ovacích produktoch. Okrem toho môže podnikateľ v poľnohospodárstve poistiť:

- **plodiny** – poistenie sa vzťahuje predovšetkým na živelné riziká, ktoré môžu ohroziť poľnohospodárske plodiny a rastliny. Okrem uvedených živelných rizík je možné poistiť poľnohospodárske plodiny a rastliny proti poškodeniu mrazom, poistenie plodín proti vyzimovaniu, poistenie predpestovaných

²² TÓTH, M. - KOŠČO, T. – SZOVICS, P. Poistenie. Nitra: SPU, 2007. s. 116-117. ISBN 978-80-8069-853-9

²³ KOŠÍK, O. Poist'ovníctvo – vybrané problémy. Zvolen: Bratia Sabovci, 2007. s. 115-116. ISBN 978-80-8083-370-1

priesad zeleniny, koreninových rastlín a pod. Poistiť je možné jednotlivé riziká a jednotlivé plodiny.

- **zvieratá** – poistenie sa vzťahuje na choroby, úraz, úhyn, nútené zabitie poistených zvierat v dôsledku choroby, úrazu alebo živelnej udalosti. U tohto druhu poistenia môže ísť o hromadné škody spôsobené ochorením, nákazou, o škody spôsobené ochorením hromadného výskytu infekcie alebo parazitov a pod. Možno uzavrieť poistné zmluvy pre špeciálne prípady, ako napríklad poistenie koní chovaných pre špeciálne účely ako sú dostihové, ťažné a plemenné kone, poistenie včelstiev a pod.
- **poľnohospodársku špeciálnu techniku**

Podľa **Chrastinovej**²⁴ (2002) je charakteristické poistenie poľnohospodárskej produkcie diverzifikovanosťou poist'ovania rizík v kontexte plodín a zvierat. Špecifiká poistenia sú dané charakterom poľnohospodárskej výroby a jej produkciou v rámci odvetvia rastlinnej a živočíšnej výroby. Poľnohospodársky subjekt si môže poistiť určité plodiny a zvieratá len proti určitým rizikám. Z toho aspektu sa aj riziká na poľnohospodárskej výrobe prejavujú v troch základných produkčných aktivitách, a to na majetku, plodinách a zvieratách.

Z hľadiska poistného krytia je možné riziká rozdeliť do dvoch skupín:

- poistiteľné – požiar, blesk, povodeň, záplava, krádež, krupobitie, mráz, lom stromov, lom tabuľkových skiel, vybrané choroby...
- nepoistiteľné – sucho, zosuv lavín, škodcovia, niektoré choroby...

Špička²⁵ (2006) uvádza, že poistenie je jedným z mála možných finančných nástrojov riadenia, resp. zníženia rizík v poľnohospodárstve. Princíp poistenia spočíva v presunutí rizika na poistiteľa za úplatu. Poist'ovne pravidelne sústreďujú prostriedky z poistného a následne ich používajú ku kompenzácii vzniknutých škôd podľa podmienok uvedených v poistnej zmluve. Jedná sa o riadenie rizík ex-post. Aby bolo riziko poistiteľné musia byť splnené základné podmienky:

- riziku musí byť vystavené veľké množstvo subjektov, čo uvoľňuje presnejšiu predikciu pravdepodobnosti výskytu škody a kalkuláciu výšky poistného,

²⁴ CHRASTINOVÁ, Z. Rizikovosť poľnohospodárskej výroby a jej riešenie na Slovensku a vo vybraných štátoch. Štúdiá 65/2002. Bratislava: VÚEPP, 2002. s. 29. ISBN 80-8058-258-0

²⁵ ŠPIČKA, J. Řízení podnikatelských rizik v zemědělství. Informační studie. Praha: VÚZE, 2006. s. 53. ISBN 80-86671-36-4

- riziká by nemali byť vzájomne na sebe závislé (v korelačnej závislosti),
- riziko by nemalo byť príliš vysoké, aby bolo poistenie cenovo dostupné,
- výška poistného musí byť cenovo prijateľná,
- riziká musia mať náhodnú povahu a musia byť merateľné (počtom pravdepodobnosti),
- informácie o početnosti a veľkosti dopadu poistnej udalosti by mala byť dostupná pre stanovenie výšky poistného.

Picková a Poláčková²⁶ (2003) píšú, že poistenie poľnohospodárskych rizík je poistenie rizík pre prípad výskytu náhodných a nepredvídateľných udalostí, ktoré ohrozujú poľnohospodársku prvovýrobu a ktoré je možné len čiastočne ovplyvniť. Zahrňuje v sebe predovšetkým poistenie plodín a hospodárskych zvierat, ale aj poistenie majetku poľnohospodárov.

Poukazujú tiež na niekoľko funkcií, ktoré systém poľnohospodárskeho poistenia plní. Jednou z nich je spoločenská prospešnosť. Nakoľko poľnohospodárske poistenie redukuje riziká spojené s poľnohospodárskou výrobou, zaručuje tým stabilné príjmy poľnohospodárom.

Druhá funkcia poľnohospodárskeho poistenia súvisí s vidieckym prostredím. Systém poľnohospodárskeho s účasťou štátu umožňuje realizovať sociálnu previazanosť a stabilitu vidieckych oblastí. Umožňuje tiež vyplácať kompenzačné platby k udržaniu príjmu a zachovaniu životaschopnosti podnikateľov v poľnohospodárstve.

Tretou funkciou, ktorá poistenie plní v oblasti poľnohospodárskych rizík je skutočnosť, že môže pôsobiť ako záruka pri žiadosti o úvery, keďže je nástrojom zabezpečujúcim finančnú solventnosť aj v prípade nepredvídateľných pohrôm.

²⁶ PICKOVÁ, A – POLÁČKOVÁ, J. Pojištění – eliminace rizik zemědělského podnikání. Praha: VÚZE, 2003. s. 47. ISBN 80-8667-105-4

2 Cieľ práce

Každý človek sa často stretáva s určitým druhom neistoty z výsledku konkrétnej činnosti, teda s rizikom. Jeho prirodzenou snahou je eliminácia negatívnych dôsledkov nepredvídateľných dejov. Existencia rizika je základom poistenia, ktorého skutočnosť pomáha hľadať uspokojujúce východisko pri vzniknutí neočakávanej udalosti.

Z celkového hodnotenia rizík vyplýva, že riziká spojené s technikou ohrozujú ľudí a majetok desaťkrát menej ako prírodné živly. Preto poľnohospodárstvo, ktoré je najviac vystavené prírodným živlom, je jednou z najrizikovejších oblastí národného hospodárstva.

V Slovenskej republike predstavuje poľnohospodárstvo dôležitý článok poistného trhu. Aj napriek čiastočne zhoršenej ekonomickej situácii tejto oblasti, sú jeho potreby stále významné. Popri typicky poľnohospodárskych rizikách, akými sú krupobitie, víchrica, požiar a záplava na poľných plodinách a nákazy hospodárskych zvierat, je poľnohospodárstvo vystavované škodám aj na ostatnom majetku, t.j. budovách, a hnutel'ných veciach, teda strojov, dopravných prostriedkov, zásob vlastných výrobkov a nakúpeného materiálu.

Hlavným cieľom mojej diplomovej práce je zhodnotenie poistenia ako nástroja na znižovanie dôsledkov pôsobenia rizikových faktorov vo vybranom poľnohospodárskom subjekte. Pre jeho splnenie je potrebné si určiť nasledovné parciálne ciele:

- oboznámenie sa s domácou a zahraničnou literatúrou a pojmami ako riziko, riziko v poľnohospodárstve, poistenie a poistenie v poľnohospodárstve
- vývoj poistenia v poľnohospodárstve na Slovensku po roku 1990 a v súčasnosti
- charakteristika systému poisťovníctva v Slovenskej republike
- predstavenie komerčných poisťovní ponúkajúce poistenie poľnohospodárstva na Slovensku
- porovnanie jednotlivých produktov komerčných poisťovní
- charakteristika vybraného poľnohospodárskeho subjektu, Poľnohospodárskeho družstva Veľké Zálužie
- analýza rizík v Poľnohospodárskom družstve Veľké Zálužie
- charakteristika poistenia Poľnohospodárskeho družstva Veľké Zálužie a produktov poisťovní, ktoré družstvo využíva

3 Metodika práce

Predmetom skúmania diplomovej práce je problematika poľnohospodárskeho poistenia ako jeden z nástrojov znižovania dôsledkov rizík aplikovaná na konkrétny poľnohospodársky subjekt. Celá práca je rozdelená na niekoľko častí s návaznosťou na stanovené ciele.

Na začiatku bolo potrebné uskutočniť rozsiahly rozbor literatúry, ktorá sa zaoberá problematikou rizika a poistenia so zameraním práve na oblasť poľnohospodárstva. Názory viacerých domácich a zahraničných autorov na danú problematiku sú uvedené v kapitole Prehľad riešenej problematiky.

Charakteristikou cieľa diplomovej práce a stanovením si parciálnych cieľov sa zaoberá druhá kapitola.

Začiatočná časť štvrtej časti práce sa zameriava na vývoj poistenia v poľnohospodárstve na Slovensku po roku 1990, na vývojové trendy v rámci poľnohospodárskeho poistenia v súčasnosti, na systém poistenia na Slovensku so zreteľom na systém poistenia poľnohospodárstva a na komerčné poisťovne ponúkajúce poistné produkty pre poľnohospodárstvo. Ďalej sa v tejto časti venuje pozornosť vybranému subjektu, jeho základnej charakteristike, analýze rizík, ktoré vplývajú na podnikateľskú činnosť subjektu a poisteniu, ktoré subjekt využíva ako riešenie ochrany pred vznikom náhodných udalostí.

Piata kapitola sa zaoberá návrhom na využitie poznatkov a dáva priestor pre vyjadrenie záverov a dosiahnutých výsledkov z oblasti riešenej problematiky.

Na dosiahnutie potrebných informácií týkajúcich sa danej témy boli použité materiály Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky, Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Ústavu vedecko-technických informácií pre poľnohospodárstvo, ďalej boli údaje čerpané zo Správ o poľnohospodárstve a potravinárstve v SR (Zelené správy), zo všeobecných poistných podmienok a zmluvných dojednaní komerčných poisťovní, z článkov, štúdií a publikácií týkajúcich sa danej problematiky, ako aj z webových stránok. Problematika poistenia poľnohospodárstva v danom podniku bola čerpaná z výročných správ, výkazov, zmluvných dojednaní a návrhov na poistenie poľnohospodárskeho subjektu.

Pri vypracovávaní diplomovej práce boli použité metódy analýzy, syntézy, dedukcie, indukcie a riadeného rozhovoru.

Analýza znamená rozklad celku na jeho zložky, súčasti, ktorý smeruje k relatívne jednoduchším zložkám, za ktoré už ďalej nepokračuje. Je to postup, v ktorom sa jednota rozkladá na svoje časti. Metóda analýzy je využitá pri hodnotení poistenia v poľnohospodárstve na Slovensku po roku 1990 a pri súčasnom stave poľnohospodárskeho poistenia a jeho perspektív v Slovenskej republike.

Syntéza znamená spojenie jednotlivých častí, zložiek, do celku a je jednou zo základných metód spočívajúca v spájaní časti do celku. Je to intelektuálny postup, ktorý na základe skúseností alebo logiky postupuje od najjednoduchších pojmov alebo výpovedí k zložitejším. Táto metóda je využitá pri aplikácii poznatkov a celkovej situácii na poistnom trhu na konkrétny poľnohospodársky subjekt.

Dedukcia je procesom postupných transformácií výrazov pomocou odvodzovacích pravidiel. Je to myšlienková operácia, ktorá z jednej alebo viacerých premís (z lat. vopred vyslovená) vyvodzuje výrok, ktorý je ich logickým dôsledkom. Ide teda o usudzovanie, odvodzovanie zvláštneho, menej všeobecného zo všeobecného. Využitá je v časti perspektívy a odhadu ďalšieho vývoja poistenia vo vybranom podniku.

Indukcia je jedným zo základných poznávacích postupov. Je jednou zo základných foriem spájania myšlienok pri usudzovaní. Pri indukcii sa na základe skúmania podstatných znakov určitej časti predmetov nejakej triedy usudzuje na inú časť tejto triedy. Umožňuje tvorbu hypotéz a teórií. Metóda je využitá v časti Záver a návrh na využitie poznatkov.

Riadený rozhovor je spôsob, ako možno usmerňovaným a cieľavedomým rozhovorom spoznať pravdu o určitom probléme. Táto metóda bola využitá pri kontaktovaní kompetentných predstaviteľov komerčných poisťovní, ktoré ponúkajú poistenie v poľnohospodárstve a pri získavaní poznatkov o Poľnohospodárskom družstve Veľké Zálužie od ekonómky podniku.

Z matematicko-štatistických metód je v práci použitý *bázický index*, ktorý porovnáva rovnaké, avšak časovo rozlíšené ekonomické veličiny oproti bázickému (základnému) roku. Je použitý v tabuľke 1 pri výpočte percenta prijatého poistného oproti bázickému roku 1990 podľa vzorca P_{n+1}/P_b (P_b - bázický rok, P_{n+1} - ďalšie roky).

Na sprehľadnenie práce pri riešení danej témy a vypracovávaní stanovených čiastkových cieľov sú použité schematické, tabuľkové a grafické znázornenia.

4 Výsledky práce

Nasledujúca kapitola je venovaná poľnohospodárskemu poisteniu na Slovensku ako aj poistnému trhu vo všeobecnosti. Podrobne sa zaoberá najdôležitejšími udalosťami v histórii poľnohospodárskeho poistenia, ako aj zhodnotením jeho súčasnej situácie v našej krajine a predstavením komerčných poisťovní, ponúkajúcich poistné produkty pre poľnohospodárov.

V tejto časti je špeciálne sústredená pozornosť poisteniu v poľnohospodárstve z pohľadu konkrétneho subjektu.

4.1 Vývoj poistenia v poľnohospodárstve na Slovensku po roku 1990

V histórii poistenia poľnohospodárstva na Slovensku nastali viaceré prelomové udalosti. Ako prvú udalosť môžeme spomenúť zrušenie tzv. komplexného poistenia úrody. Toto poistenie zahŕňalo stratu výnosov poľnohospodárskej produkcie, bez možnosti voľného výberu rizík a plodín. Išlo o zákonné poistenie, ktoré platilo pre všetky poľnohospodárske organizácie. Poistený výnos sa zostavoval z troch najlepších priemerných výnosov dosiahnutých za posledných päť rokov. K jeho zrušeniu prišlo 31. 12. 1990 a poľnohospodári ho prijali veľmi ústretovo, pretože prispievalo k vyrovnávaniu ich dôchodkovej stability narušenej v dôsledku škôd. Výsledkom bol podstatný pokles prijatého poistného v Slovenskej poisťovni, a. s., znížil sa rozsah poistiteľných rizík, zredukovali sa druhy poistenia, stúpili náklady na poistenie a zmenil sa výpočet poistného.

Nastali aj legislatívne zmeny. Zanikli veľké poľnohospodárske organizácie a vznikli nové subjekty, vo forme súkromných podnikateľov. Avšak za najväčšiu zmenu môžeme pokladať možnosť prestupu zo zákonného poistenia na vlastné rozhodnutie poľnohospodárov, čiže zmluvné poistenie.

V oblasti organizácií na slovenskom poistnom trhu prišlo v tomto období taktiež k zásadným zmenám. 1. 1. 1991 pokladáme za deň vzniku Slovenskej poisťovne, a. s., ktorá bola založená v Bratislave. Zákon o poisťovníctve (č. 24/1991 Zb.) vymedzoval základné pravidlá pre podnikanie v súkromnom poistení. Tak sa odstránilo monopolné postavenie Slovenskej poisťovne, čo malo za následok vstup zahraničného kapitálu na Slovensko a vytvorenie konkurenčného prostredia na poistnom trhu.

Vznikli viaceré poisťovne a následne sa rozšírila aj ponuka poistných produktov. Tieto zmeny značne ovplyvnili aj poistenie v oblasti poľnohospodárstva. V dôsledku

demonopolizácii poistenia vznikli dve nové poisťovne pre poľnohospodárov. Konkrétne sú to: Kooperativa družstevná poisťovňa, a. s., Bratislava a poisťovňa Otčina, a. s., Nitra, ktorá bola založená Ministerstvom pôdohospodárstva SR v spolupráci s Agrobankou Praha, a. s., a menšími akcionármi z poľnohospodárskych družstiev. V súčasnosti poznáme poisťovňu Otčina, a. s. pod novým obchodným názvom Uniqa Poisťovňa, a. s. Poisťovni Kooperativa svoje obchodné meno naďalej zostalo, avšak so zmenou na Kooperativa poisťovňa, a. s., keďže od roku 1997 upustila od poistenia v oblasti poľnohospodárstva.

Nezastupiteľné miesto v rozvoji poisťovníctva má činnosť špecifických organizácií, ktoré priamo nevykonávajú poisťovaciu činnosť, ale tvoria predpoklady pre činnosť všetkých poisťovní na poistnom trhu. Takouto organizáciou sa 27. 4. 1991 v bývalej Českej a Slovenskej federatívnej republike stala Česko – slovenská asociácia poisťovní v Bratislave. Bola založená Českou poisťovňou, š. p., Slovenskou poisťovňou, š. p. a Kooperatívou, československou družstevnou poisťovňou, a. s. Avšak po rozpade bývalej ČSFR sa jej následníkmi stali Česká asociácia poisťovní v Čechách a na Slovensku Slovenská asociácia poisťovní. Vznikla 25. 11. 1993 podpísaním zakladateľskej zmluvy deviatimi poisťovňami, ktoré mali právomoc účinkovať na poistnom trhu Slovenskej republiky. Boli to:

Slovenská poisťovňa, a. s.,
Česká poisťovňa – Slovensko, a. s.,
ALLIANZ poisťovňa, a. s.,
Kooperativa družstevná poisťovňa, a. s.,
Poisťovňa Otčina, a. s.,
Union, poisťovacia a. s.,
Slovenská investičná poisťovňa, a. s.,
Spoločnosť pre poistenie exportných úverov, a. s. a
ERGO, a. s.

Z vývoja poľnohospodárskeho poistenia po roku 1990 v oblastiach poistenia plodín, zvierat a majetku vyplýva, že následkom prechodu zo zákonného poistenia na dobrovoľné je pokles prijatého poistného a ešte výraznejší pokles prijatých náhrad za vzniknuté škody a tým aj percenta plnenia (škodovosti). To dokumentuje tabuľka 1 a graf 1.

Vývoj prijatého poistného, náhrad škôd a percenta plnenia v rokoch 1990 – 2005

(v mil. Sk)

Tabuľka 1

<i>Roky</i>	<i>Prijaté poistné</i>	<i>Náhrady škôd</i>	<i>Náhrady-Poistné</i>	<i>% plnenia</i>	<i>Index P_{n+1}/P_b</i>
1990	2929	4527	1598	154,56	100,00%
1991	1360	1115	-245	81,99	46,43%
1992	1276	805	-471	63,09	43,56%
1993	1200	1032	-168	86,00	40,97%
1994	1206	878	-328	72,80	41,17%
1995	1166	566	-600	48,54	39,81%
1996	629	511	-118	81,24	21,47%
1997	714	647	-67	90,62	24,38%
1998	782	571	-211	73,02	26,70%
1999	730	573	-157	78,49	24,92%
2000	585	346	-239	59,15	19,97%
2001	645	331	-314	51,32	22,02%
2002	727	324	-403	44,57	24,82%
2003	716	267	-449	37,29	24,45%
2004	628	186	-442	29,62	21,44%
2005	554	176	-378	31,77	18,91%
Spolu	15847	12855	-2992	x	x

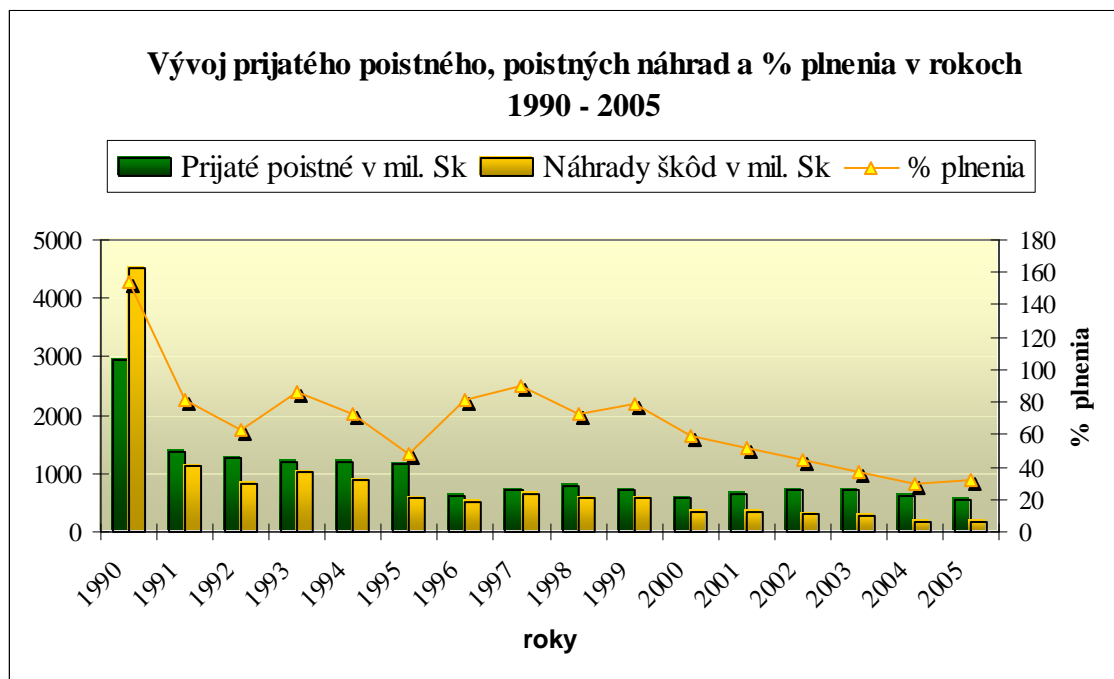
Vysvetlivky: P_b - poistné pre bázičný rok, P_{n+1} - poistné pre ďalšie roky

Zdroj: VÚEPP (Ing. Chrastinová), vlastné prepočty

Na základe tabuľky 1 môžeme povedať, že s prehlbujúcim sa rozdielom medzi vyššou sumou zaplateného poistného poľnohospodárskymi subjektami a nižšími náhradami škôd od jednotlivých komerčných poisťovní, je dôkazom toho, že z poľnohospodárstva sa každoročne odčerpávali finančné prostriedky nad rámec vyplatených náhrad škôd. Od roku 1991 do roku 2005 táto suma dosiahla výšku 4590 mil. Sk.

Daný bázičný index poukazuje na klesajúcu tendenciu prijatého poistenia oproti roku 1990, kedy poistenie malo hodnotu 100 %. V konečnom dôsledku to vyjadruje malú poistiteľnosť v poľnohospodárstve. Avšak neklesal len objem prijatého poistného, ale aj náhrady škôd od poisťovní a teda aj percento plnenia.

Tento klesajúci trend pre lepšie sprehľadnenie zobrazuje aj graf 1.

Zdroj: VÚEPP (Ing. Chrastinová), vlastné prepočty

Z dôvodu obmedzovania výrobných činností a nepriaznivou dôchodkovou situáciou, ktorá sa prejavila v platobnej neschopnosti takmer viac ako 50 % poľnohospodárskych podnikov, nastal prudký pokles prijatého poistného v rokoch 1990 – 1996. Preto poľnohospodári redukovali rozsah poistenia len na najdôležitejšie majetkové hodnoty z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov. Táto situácia sa v rokoch 1997 – 1999 stabilizovala na úrovni prijatého poistného vo výške cca 720 mil. Sk.

Avšak v tomto období sa vyskytli rozsiahle škody ako záplavy, mimoriadne sucho, škodcovia, hromadné nákazy a pod. Pre poľnohospodárov to malo katastrofické následky, pretože znížili poľnohospodársku produkciu, prudko vzrástli náklady na poistné a na odstránenie následkov škôd.

Na rozdiel od komplexného poistenia, ktorý bol uplatňovaný pred rokom 1990, nie sú následky sucha, ktoré sa vyskytlo práve v roku 2000, kryté poistením. Poisťovanie takéhoto druhu rizika je pre poisťovne ekonomicky neprijateľné. Preto boli na základe uznesenia vlády z 21. júna 2000 schválené dotácie na osobitné riešenie dopadov mimoriadneho sucha. Zo štátneho rozpočtu boli nad rámec kapitoly ministerstva pôdohospodárstva prostriedky vo výške 5,9 mld. Sk.

Aj v roku 2001 nastala zmena v posilnení riešenia rizikovosti poľnohospodárskych podnikov zo strany štátu vo forme dotácií na podporu podnikania v poľnohospodárstve. Tieto

dotácie sa mohli čerpať na úhradu časti poistného a časti škôd poľnohospodárom. Náklady na odstránenie následkov škôd sa mohlo vyrovnávať priamo alebo nepriamo.

Priama kompenzácia znamenala, že štát uhrádzal 50 % zaplateného poistného za škody v RV spôsobené ľadovcom a/alebo víchricou a 50 % za škody v ŽV spôsobené veľmi nebezpečnými nákazami.

Nepriama kompenzácia spočívala v úhrade časti úrokov z prijatých krátkodobých a strednodobých úverov na úhradu priamych škôd v bežnom roku do 10 % úrokovej sadzby z úrokov splatných v príslušnom rozpočtovom období.

4.1.1 Poistenie poľnohospodárstva v súčasnosti

Z legislatívneho hľadiska bola rizikovosť na Slovensku upravená výnosom MP SR z 26. 10. 2006 č. 2545/2006-100, ktorým sa dopĺňa výnos Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky z 13. apríla 2004 č. 806/2004-100 o podrobnostiach o poskytovaní podpory v oblasti poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva v znení výnosu MP SR č. 1467/2006-100.

V súčasnosti je rizikovosť v poľnohospodárstve upravená Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 369/2007 z 15. 1. 2008 o niektorých podporných opatreniach v pôdohospodárstve.

§ 11 upravuje dotáciu na úhradu **straty** spôsobenej prírodnými katastrofami v rastlinnej výrobe a § 12 v živočíšnej výrobe.

V RV možno poskytnúť dotáciu do 100 % straty zníženej o poistné plnenie, ak je pestovateľ poistený proti prírodným katastrofám, alebo do 50 % straty, ak sa pestovateľ nepoistil proti prírodným katastrofám.

V ŽV je výška dotácie taktiež do 100 % straty zníženej o poistné plnenie, ak je chovateľ poistený proti prírodným katastrofám. Ak nie je poistený proti prírodným katastrofám, je výška dotácie len do výšky 50 % vypočítanej straty.

§ 13 upravuje dotáciu na úhradu straty spôsobenej nepriaznivými poveternostnými udalosťami na poľnohospodárskych plodinách. Túto dotáciu možno poskytnúť do 80 % straty, ak je pestovateľ poistený proti nepriaznivým poveternostným udalostiam a ak nie je poistený, tak len do výšky 40 % vypočítanej straty.

§ 16 sa týka podpory na úhradu **časti poistného**, ktorá môže byť poskytnutá do 80 % výšky uhradeného ročného poistného, ak predmetom poistnej zmluvy je poistenie proti stratám spôsobeným prírodnými katastrofami. Alebo do výšky 50 % uhradeného ročného

poistného, ak predmetom poistnej zmluvy je poistenie proti stratám spôsobeným nepriaznivými poveternostnými udalosťami, škodlivými organizmami a škodlivými činiteľmi, alebo ochoreniami zvierat chorobami uvedenými v osobitnom predpise.

Objem poskytnutých finančných prostriedkov pre poľnohospodársku výrobu formou štátnej podpory

(v mil. Sk)

Tabuľka 2

Dotačný titul	Roky								Spolu
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
Úhrada časti poistného	25	48	52	159	148	62	48	50	592
Úhrada časti škôd	242	2957*	43	31	373	14	12	248	3920
Spolu podpora na zmiernenie rizikovosti	267	3005	95	190	521	76	60	298	4512

Poznámka: * úhrada škôd spôsobených suchom v objeme 2941 mil. Sk

Zdroj: VÚEPP (Ing. Chrastinová), www.apa.sk, vlastné prepočty

Avšak skutočnosť je tá, že len tretina slovenských farmárov poisťuje svoju úrodu, resp. hospodárske zvieratá. Poistenie poľnohospodárskych rizík v plnom rozsahu je pre nich cenovo neúnosná a to aj napriek tomu, že súčasné ceny poistného sú historicky nízke a teda pravdepodobne budú rásť. Poistný produkt ponúkajú len tri komerčné poisťovne, ale veľa sa očakáva od nedávno novelizovaného Nariadenia 369/2007 Z. z. o niektorých podporných opatreniach v pôdohospodárstve, ktoré bude dotovať poistné krytie poľnohospodárov, ako aj prípadné straty spôsobené nepriaznivými klimatickými podmienkami. Novelizácia vstúpila do platnosti 15. 1. 2008.

Malé a stredné podniky, ktoré sa rozhodnú poistiť plodiny a hospodárske zvieratá, si po uzatvorení zmluvy s poisťovňou môžu požiadať o úhradu poistného z Pôdohospodárskej platobnej agentúry PPA. Väčšina poistenia sa upisuje k 1. 1. príslušného roka, najmä poistenie zvierat, poistenie plodín potom do 30. 4. Práve kvôli tejto skutočnosti prišlo k novelizácii Nariadenia 369/2007 Z. z., pretože poľnohospodári mali totiž pôvodne podať žiadosti vrátane už uzatvorených zmlúv na PPA do 31. 1. príslušného roka, ale v tomto termíne ešte viaceré poisťovne nemajú pevne stanovené sadzby za plodiny. To znamená, že poľnohospodár uzavrie zmluvu s poisťovňou a až potom s PPA. A najnovšie platí, že žiadatelia by mali dostať finančné prostriedky na úhradu poistného z PPA preddavkovo.

Čím ďalej, tým viac sa môžu poľnohospodári stretávať s extrémnejším počasím. Poistenie plodín a zvierat sa tak stáva naliehavejšie. To v súčasnosti popri niekoľkých poisťovacích makléřských spoločnostiach vykonávajú aj tri komerčné poisťovne. Napriek tomu, že sa poisťovne snažia zvyšovať portfólio poistných produktov pre poľnohospodárov, tí prejavujú len obmedzený záujem a poistiteľnosť poľnohospodárov je nízka. Poisťuje sa ich len okolo 35 % a to najmä z dôvodu ceny produktov, ktorú považujú za príliš vysokú. Je to však veľmi zaujímavé, pretože v roku 2007 platili pre niektoré plodiny historicky nízke sadzby poistného používané v 80-tych rokoch minulého storočia a je malá pravdepodobnosť, že poisťovne zamieria v nasledujúcom období s cenami ešte nižšie.

4.2 Poistný trh na Slovensku

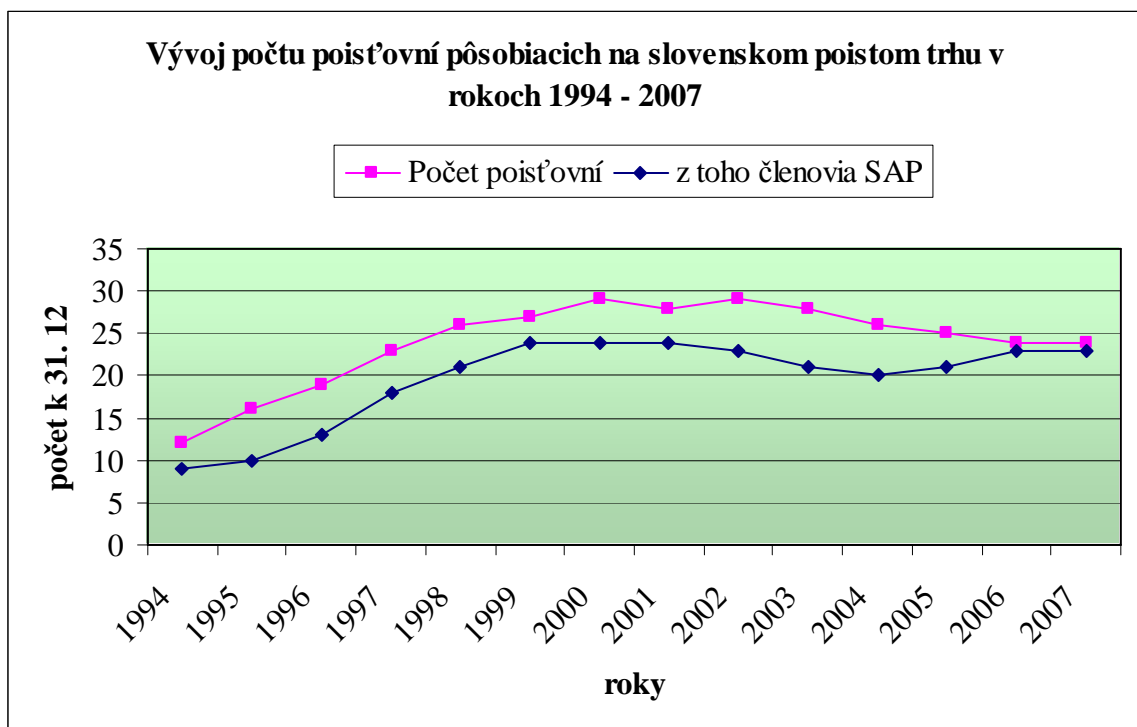
Poisťovníctvo sa popri peňažníctve uvádza ako osobitné odvetvie národného hospodárstva a svojím postavením sa zaraďuje do sféry finančných a peňažných organizácií. Je to nevýrobné odvetvie, ktorého cieľom je tvorba poistného fondu, jeho spravovanie a použitie.

Subjekty, ktoré môžu podnikat' v poisťovníctve na území Slovenskej republiky sú:

- poisťovne, ktoré sú organizované podľa zákona NR SR č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov z 1. februára 2002. Hlavným poslaním tohto zákona je upraviť právne postavenie poisťovní a zaistovní, podnikanie v poisťovníctve a dozor nad poisťovníctvom. Poisťovne podľa tohto zákona môžu mať právnu formu len ako akciová spoločnosť.
- zaist'ovne,
- sprostredkovateľské firmy,
- asociácia poisťovní – cieľom asociácie je organizovanie a podpora vzájomnej pomoci členským poisťovňami, spolupráca v záujme spoločných potrieb poisťovní,
- poradenské firmy,
- slovenská kancelária poisťovateľov – umožňuje nerušenú medzinárodnú cestnú premávku bez potreby poistenia zodpovednosti za škody spôsobené prevádzkou motorového vozidla v každom štáte,
- dozorný orgán nad poisťovníctvom.

Na poistnom trhu sa najviac pozornosti venuje poisťovňam. Preto je aj zaujímavý vývoj počtu poisťovní pôsobiacich v jednotlivých rokoch na Slovensku. Môžeme povedať, že vo všeobecnosti má klesajúcu tendenciu. Oproti roku 2000, kedy malo povolenie podnikat' v poisťovníctve 29 poisťovní, k 31. 12. 2007 malo toto povolenie len 24 poisťovní. Tento vývoj poisťovní v rokoch 1994 – 2007 zobrazuje graf 2.

Graf 2

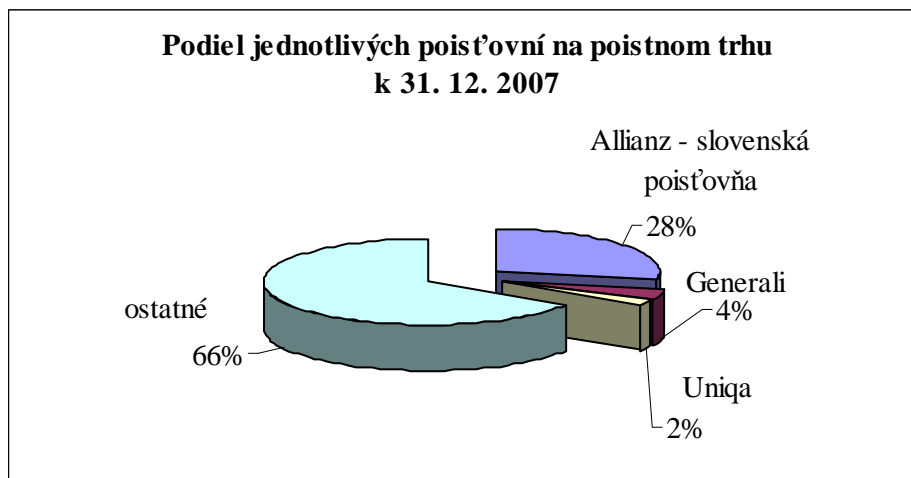

Zdroj: Slovenská asociácia poisťovní

Graf 3 zobrazuje podiel jednotlivých poisťovní na poistení v roku 2007, špeciálne je zameraný na poisťovňu Allianz – Slovenskú poisťovňu, Generali poisťovňu a UNIQA poisťovňu, keďže práve tieto poisťovne ponúkajú aj poľnohospodárske poistenie.

Podiel jednotlivých poisťovní na poistení v roku 2007

Graf 3

Zdroj: www.nbs.sk, vlastné prepočty

V poistnom vzťahu zmluvného poistenia medzi poisťovateľom a poistníkom je základom dvojstranný právny úkon – poistná zmluva. V nej sa poisťovateľ zaväzuje poistenému poskytnúť poistné plnenie v prípade poistnej udalosti a poistník sa zasa viaže platiť poistné, ktoré je dohodnuté v poistnej zmluve. Každá zmluva musí obsahovať aj všeobecné poistné podmienky poisťovateľa, ktoré schválil dozorný orgán. Sú to:

- rozsah a splatnosť poistného plnenia,
- vymedzenie poistnej udalosti,
- ustanovenie povinnosti platiť poistné a jeho výšku,
- poistné obdobie,
- čas platnosti poistnej zmluvy a pod.

4.2.1 Systém poľnohospodárskeho poistenia na Slovensku

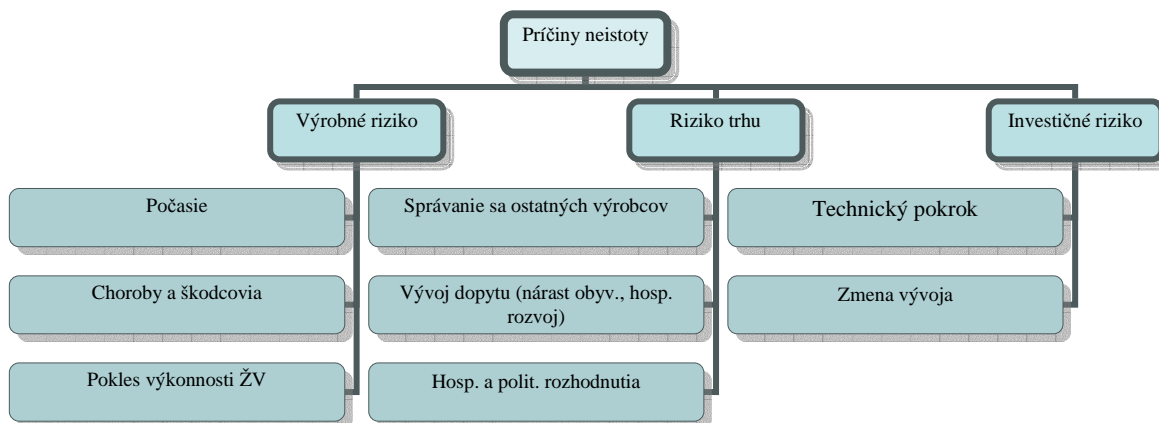
Rizikovosť poľnohospodárstva je v súčasnosti na Slovensku riešené systémovo, čo znamená poistením v komerčných poisťovniach, v rámci Zákona o poľnohospodárstve, Nariadenia 369/2007 z 15. 1. 2008 o niektorých podporných opatreniach v pôdohospodárstve. A taktiež k riešeniu rizikovosti prispieva štát formou dotácií zo štátneho rozpočtu na základe vládneho rozhodnutia.

Poľnohospodári sa vo svojej podnikateľskej činnosti stretávajú s rôznymi rizikami a príčinami neistoty. Ich podnikanie je na jednej strane značne ohrozené poveternosťnými

podmienkami, cenovým rizikom, zmenou vývoja a pod. Podrobnejšie príčiny neistoty v poľnohospodárskom podnikaní sú zobrazené v schéme 3.

Príčiny neistoty v poľnohospodárskom podnikaní

Schéma 3

Zdroj: autor

Jedným zo spôsobov, ako predchádzať nežiadúcim účinkom poľnohospodárskych rizík, je poistenie. Nie však všetky riziká sú poistiteľné. Tie, ktoré nie sú kryté poistením sú pre komerčné poisťovne neefektívne z hľadiska poisťovania a vyžadovali by si vysokú tvorbu rezerv. Riziká sú teda možné rozdeliť do dvoch skupín:

- poistiteľné – je to napríklad požiar, povodeň, blesk, záplava, krupobitie, mráz, vybrané choroby zvierat a škodcovia rastlín, krádež
- nepoistiteľné – sucho, podmáčanie, niektoré choroby a škodcovia rastlín

Riziká na poľnohospodárskej výrobe sa prejavujú v troch základných oblastiach podnikania, konkrétne na majetku, plodinách a zvieratách. Preto dobrovoľné zmluvné poistenie je orientované práve na tieto tri oblasti. Je to:

1. *poistenie majetku* – poistenie proti odcudzeniu, krádeži a následkom živelných pohrôm. Majetok, ktorý poľnohospodár využíva pre svoje podnikanie, je možné poistiť rovnakým spôsobom, ako u iných podnikateľských subjektoch.
2. *poistenie plodín* – najväčšie riziká pre pestovanie plodín predstavujú škody na produkcii zapríčinené ľadovcom, určitými živelnými rizikami, škody zapríčinené vyzimovaním, požiarom a záplavou.
3. *poistenie hospodárskych zvierat* – poistenie pre prípad nákazy, uhynutie jednodňovej hydiny, poistenie vysokohodnotných zvierat.

Vývoj poľnohospodárskeho poistenia podľa jednotlivých druhov za roky 1996 – 2006

(v mil. Sk, podiel v %)

Tabuľka 3

Rok	Majetok			Plodiny			Zvieratá			Spolu		
	P	N	N/P	P	N	N/P	P	N	N/P	P	N	N/P
1996	180	109	61	255	268	105	194	134	69	629	511	81
1997	229	143	62	285	303	106	200	201	101	714	647	91
1998	234	107	46	336	308	92	212	156	74	782	571	73
1999	242	139	57	306	325	106	182	109	60	730	573	78
2000	232	102	44	196	165	84	157	79	50	585	346	59
2001	267	95	36	208	161	77	170	75	44	645	331	51
2002	294	124	42	260	140	54	173	60	35	727	324	45
2003	336	93	28	216	109	50	164	65	40	716	267	37
2004	336	82	24	169	59	35	123	45	37	628	186	30
2005	338	97	29	117	54	46	99	25	25	554	176	32
2006	356	120	34	112	46	41	91	10	11	559	176	31
Spolu	3044	1211	39,8	2460	1938	78,8	1765	959	54,3	7269	4108	56,5
Priemer	277	110	39,8	224	176	78,8	160	87	54,3	661	373	56,5

Vysvetlivky: P - prijaté poistné, N - poskytnuté náhrady za škody

Zdroj: VÚEPP (Ing. Chrastinová), vlastné prepočty

Počas celého obdobia bolo poistenie poľnohospodárskych plodín rizikovejšie ako poistenie hospodárskych zvierat. Na základe tabuľky 3 môžeme jednoznačne povedať, že prijaté poistné pri poistení poľnohospodárskych plodín bolo o 42 % vyššie ako u poistení hospodárskych zvierat a takmer o 100 % vyšší bol objem poskytnutých náhrad škôd. Rizikovosť plodín je výraznejšia ovplyvnená výkyvmi počasia, kým živočíšna výroba je viac náchylná na výskyt hromadných ochorení hospodárskych zvierat.

Vývoj rozdielu medzi zaplateným poistným a vyplatenými náhradami škôd z komerčných poisťovní poukazuje na skutočnosť, že sa každoročne odčerpáva z poľnohospodárstva veľké množstvo finančných prostriedkov smerom do komerčných poisťovní.

4.3 Komerčné poisťovne ponúkajúce poľnohospodárske poistenie

Na poistnom trhu z historického hľadiska sa neustále menil počet komerčných poisťovní. V súčasnosti na Slovensku pôsobí 24 poisťovní. No napriek tomu, produkty pre poľnohospodárov ponúkajú len tri poisťovne. A to:

- Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s. (najväčší podiel na poistení poľnohospodárstva)
- UNIQA Poisťovňa, a. s.
- Generali Poisťovňa, a. s.

4.3.1 Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s.

Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s. vznikla 1. januára 2003 vyhlásením tendra na privatizáciu Slovenskej poisťovne, ktorého víťazom sa stala Allianz AG Mníchov. Následne v októbri 2003 získala Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s. významného akcionára – Európsku banku pre obnovu a rozvoj s vlastníctvom pätnástich percent akcií.

Aj preto môžeme dnes povedať, že Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s. je najväčšou komerčnou univerzálnou poisťovňou na Slovensku.

Poistenie poľnohospodárstva v Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s.

Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s. ponúka tieto druhy poistenia v oblasti poľnohospodárskeho poistenia:

1. poistenie pre prípad poškodenia alebo zničenia plodín:

- **ľadovcom** – predmetom poistenia sú plodiny patriace do skupín obilovín, strukovín, olejnín, krmovín pestovaných na ornej pôde, priadnych rastlín, okopanín, koreninovej papriky a ostatných aromatických a koreninových rastlín, jednoročných liečivých rastlín, zeleniny, viniča hroznorodého a jeho sadeníc, tabaku, chmeľu a ovocia.
- **vybranými živelnými rizikami** – poistenie plodín proti víchrici a poistenia plodín proti víchrici, požiaru, povodni a záplave z prietrže mračien. Predmetom poistenia sú plodiny patriace do skupín obilnín, strukovín, olejnín, krmovín pestovaných na ornej pôde, okopanín, zeleniny, tabaku, chmeľu a jeho sadby.
- **požiarom** – predmetom poistenia sú plodiny, pre ktoré bolo dojednané poistenie pre prípad poškodenia alebo zničenia plodín ľadovcom a plodiny, pre ktoré nebolo dojednané poistenie pre prípad poškodenia alebo zničenia plodín ľadovcom. Sú to plodiny patriace do skupín obilnín (okrem osivovej kukurice), strukovín a olejnín.

2. poistenie podnikateľov pre prípad škôd na hospodárskych zvieratách:

- **nákazou hospodárskych zvierat** – poistenie možno objednať pre hovädzí dobytok, ošípané, ovce, kozy, kone.

- **nákazou hydiny** – predmetom poistenia môžu byť kury domáce, morky, husi, kačice, staršie ako 72 hodín chované na produkciu mäsa, vajec konzumných alebo násadových. Konkrétne sú to: *nosnice* – po dobu 10 dní po skončení dohodnutého znáškového obdobia pri poistení,
 - brojlery* – po dobu 5 dní po skončení dohodnutého výkrmového obdobia pri poistení v hodnote 50 % z dohodnutej poistnej sumy pri poistení za jeden kus.
 - mládky* – po dobu 5 dní po skončení dohodnutého odchovného obdobia pri poistení v hodnote 50 % z dohodnutej poistnej sumy pri poistení za jeden kus.
- **úrazom, úhynom, krádežou alebo stratou zvierat počas prepravy** – možnosť výberu z dvoch variantov. Je to buď základné riziko alebo komplexné riziko. V poistnej zmluve musí byť dojednané, že poisťovateľ uhradí náklady vynaložené na odpratávanie zvyškov poistených zvierat.
- **jednotlivou škodou na zvieratách** – poistenie možno dojednať pre kravy, vysokotelné jalovice, prasnice a bahnice.
- **jednotlivou škodou na plemenných zvieratách** – poistenie možno objednať pre plemenné býky, kance, žrebce, barany.

4.3.2 Generali Poist'ovňa, a. s.

Generali Poist'ovňa, a. s. má ďalekú históriu, ktorá siaha až do roku 1983. Ale taká, akú ju poznáme dnes, je na Slovensku od januára 1997, kedy sa vrátila na Slovensko takmer po 52 rokoch po povojnovom politickom vývoji. Je dcérskou spoločnosťou koncernu Generali Holding Vienna AG, ktorý je 100 % vlastníkom.

Poistenie poľnohospodárstva v Generali Poist'ovni, a. s.

V oblasti poľnohospodárskeho poistenia o Generali Poist'ovni, a. s. môžeme povedať, že z pomedzi troch poisťovní ponúkajúce toto poistenie je v poradí druhá na poistnom trhu v objeme prijatého poľnohospodárskeho poistenia.

1. Poistenie poľnohospodárskych plodín pre prípad poškodenia alebo zničenia:

- **krupobitím,**
- **živlom** (krupobitie, víchrica, požiar, záplava, povodeň),

- **jarným mrazom,**
- **vyzimovaním,**
- **inými rizikami vyplývajúcimi z požiadaviek poisteného.**

Predmetom poistenia sú poľnohospodárske plodiny rozdelené podľa druhov do skupín: obilniny, okopaniny, olejniny, strukoviny, zelenina, ovocie, špeciálne plodiny, krmoviny.

2. Poistenia hospodárskych zvierat

Je určené na poisťovanie zvierat chovaných pre úžitok (hospodársky prínos).

- **poistenie hospodárskych zvierat pre prípad jednotlivých škôd** – vzťahuje sa na tieto druhy hospodárskych zvierat: *hovädzí dobytok* (kravy, vysokoteľné jalovice, plemenné býky),
 - ošípané* (prasnice, plemenné kance),
 - ovce* (bahnice, plemenné barany),
 - kozy* (kozy, plemenní capy)
- **poistenie hospodárskych zvierat pre prípad hromadných škôd** – vzťahuje sa na tieto druhy hospodárskych zvierat: *hovädzí dobytok* (všetky zdravé zvieratá),
 - ošípané* (všetky zdravé zvieratá),
 - ovce* (všetky zdravé zvieratá),
 - kozy* (všetky zdravé zvieratá),
 - kone* (všetky zdravé zvieratá)
- **poistenie hydiny pre prípad hromadných škôd** – vzťahuje sa na stav hydiny rozdelený podľa druhov do kategórií a účelu využitia. Poistením sú kryté tieto druhy hrabavej hydiny: *kura domáca a morka* a na kategórie hydiny:
 - brojlery* – poistiteľné sú všetky zdravé brojlery od 25. hodiny života.
 - mládky* – poistiteľné sú všetky zdravé mládky (produkčná a reprodukčná hydina) od 25. hodiny života.
 - nosnice* – poistiteľné sú všetky zdravé nosnice od 21. týždňa života (*kura domáca*) a 27 – 28.

4.3.3 UNIQA poisťovňa, a. s.

UNIQA poisťovňa, a. s. začala pod týmto obchodným názvom pôsobiť na poisťovnom trhu 12. 2. 2001, kedy zmenila svoje pôvodné obchodné meno poisťovňa OTČINA, a. s.

Poisťovňa OTČINA, a. s. bola založená Ministerstvom pôdohospodárstva SR a Agrobankou Praha, a. s. a menšími akcionármi z radov poľnohospodárskych družstiev. Jej pôvodné zameranie na poľnohospodárske poistenie sa zmenilo už v prvých rokoch činnosti.

V roku 1999 sa poisťovňa OTČINA, a. s. stala súčasťou najväčšieho rakúskeho poisťovacieho koncernu UNIQA Group Austria.

Poľnohospodárske poistenie v UNIQA poisťovni, a. s.

UNIQA poisťovňa, a. s. poskytuje krytie najdôležitejších rizík v rámci poľnohospodárskeho poistenia ako pri poistení plodín, tak aj pri poistení hospodárskych zvierat.

1. Poistenie poľnohospodárskych plodín pre prípad poškodenia alebo zničenia:

- **ľadovcom,**
- **požiarom,**
- **živelným nebezpečím:**

výchrice – musí byť potvrdené správou SHMÚ,

záplavy a povodne – musí byť potvrdené správou SHMÚ,

prietrže mračien.

Predmetom poistenia sú poľnohospodárske plodiny patriace do skupín: obilniny, kukurica, olejninny, strukoviny, okopaniny, krmoviny na ornej pôde, ovocie, zelenina, špeciálne plodiny (vinič, koreninové rastliny, chmeľ a pod.)

2. Poistenie hospodárskych zvierat

Poistenie sa vzťahuje na:

- **hospodárske zvieratá** – chované na farmách za účelom úžitkovej produkcie. Poistenie je možné na tieto druhy hospodárskych zvierat: hovädzí dobytok, ošípané, ovce, kozy, kone, králiky
- **plemenné zvieratá** – *hovädzí dobytok* (kravy a vysokotelné jalovice, plemenné býky)

ošípané (kance, prasnice),

ovce (barany, bahnice),

kozy (capy, kozy).

▪ **hydina** – kura domáca chovaná na produkciu mäsa a konzumných alebo násadových vajec. Poistenie platí pre tieto kategórie hydiny:

- brojler (kurčatá výkrmových hybridov určené na produkciu hydínového mäsa formou rýchlovýkrmu),
- mládky (mladá hydina vo fáze odchovu, ktorá je v dospelosti určená na produkciu vajec),
- nosnice (dospelé jedince hydiny určené na produkciu násadových alebo konzumných vajec).

Poistenie kryje škody:

- úhyny, zmárnenia alebo nevyhnutné zabitia poistených hospodárskych zvierat a hydiny, ktoré vznikli v dôsledku nákazy vo vyhlásenom ohnisku nákazy príslušným orgánom štátnej správy,
- úhyny, zmárnenia alebo nevyhnutné zabitia poistených hospodárskych zvierat a hydiny, ktoré vznikli v dôsledku ďalších nákaz, bližšie špecifikovaných v príslušných klauzulách,
- úhyny, zmárnenia alebo nevyhnutné zabitia poistených hospodárskych zvierat a hydiny, ktoré vznikli v dôsledku požiarov a živelných nebezpečí, t. j. v dôsledku požiaru, výbuchu, úderu blesku, víchrice ako aj straty zvierat a hydiny pri týchto udalostiach,
- úhyn, nevyhnutné zabitie alebo zmárnenie plemenných zvierat v dôsledku úrazu alebo choroby.

4.4 Poľnohospodárske družstvo Veľké Zálužie

Poľnohospodárske družstvo Veľké Zálužie je poľnohospodársky podnik vykonávajúci podnikateľskú činnosť v najrizikovejšej oblasti národného hospodárstva, v poľnohospodárstve. Ako všetky subjekty, aj Poľnohospodárske družstvo Veľké Zálužie sa neustále stretáva s rizikami spojené s podnikaním. Avšak každý podnik má svoje špecifické riziká, ktorým musí čeliť a rôzne spôsoby, ako sa s týmito rizikami vysporiada. Preto je dôležité najskôr tento podnik poznať.

4.4.1 Vznik a história podniku

Poľnohospodárske družstvo bolo založené na ustanovujúcej členskej schôdzi konanej dňa 03.12.1990, deň vzniku je 01.01.1991. Nachádza sa v regióne západného Slovenska v okrese Nitra v katastrálnom území Veľké Zálužie. Hospodári na 1 592,919 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho je 1 546,23 ha orná pôda, 17,1740 ha sú vinice a 29,5159 ha sú lúky.

Z geomorfologického hľadiska je terén členitý, nadmorská výška je 90 – 225 m, svahovitosť do 14°. Prevládajúcim druhom poľnohospodárskej pôdy je hnedozem, ktorého bonita je BP 5, BP 7 a priemerná cena pôdy je 6,98 Sk/m². Oblasť klimaticky patrí do teplej oblasti s priemerným úhrnom zrážok 460mm a priemernou ročnou teplotou 8,9°C. V okolí sa najviac vyskytujú dubové lesy.

Zapisované základné imanie činí 6 225 000,-Sk, počet členov družstva je 33. Hlavnými činnosťami družstva je rastlinná výroba – pestovanie obilnín, olejní, krmovín, okopanín a živočíšna výroba – chov hovädzieho dobytku s trhovou produkciou mlieka, výkrm brojlerových kurčiat. Súčasťou družstva je opravárenská dielňa na vykonávanie emisných kontrol, umývanie automobilov a opravy automobilov všetkých typov vozidiel.

4.4.2 Predmet činnosti a ekonomické prostredie

Predmetom činnosti je poľnohospodárska výroba, spracovanie a predaj poľnohospodárskych výrobkov vrátane zahranično-obchodnej činnosti na základe vývozných a dovozných licencií, vykonávanie prác a služieb poľnohospodárskymi strojmi, výroba alebo nákup poľnohospodárskych potrieb (hnojív, chemických ochranných prostriedkov, osív, strojov, náhradných dielov a pod.), prenájom vlastných výrobných a nevýrobných priestorov, kovoobrábanie, vykonávanie jednoduchých stavieb a poddodávok, údržba a oprava dvojstopových motorových vozidiel, kúpa tovaru za účelom jeho predaja konečnému spotrebiteľovi alebo iným prevádzkovateľom živnosti, sprostredkovateľská činnosť v oblasti výroby, obchodu a služieb, reklamná činnosť, výroba kýmnych zmesí a vykonávanie emisných kontrol.

Družstvo je vo svojej činnosti zamerané najviac na rastlinnú výrobu, čo predstavuje asi 52% výnosov. Z rastlinnej výroby má na tržbách družstva najväčší podiel produkcia

pšenice ozimnej a jarného jačmeňa. Zo živočíšnej výroby sa na tržbách najviac podieľa produkcia surového kravského mlieka. Družstvo poskytuje ďalšie služby ako sú vykonávanie emisných kontrol, opravy a údržba motorových vozidiel, umývanie áut, poskytovanie stravy, prenájom priestorov.

Prioritným cieľom družstva je zvyšovanie kvality výroby, predaja a služieb. Chce lepšie zvládnuť výrobné postupy, rentabilitu výroby i zdokonaľovanie systému riadenia kvality. To všetko v súlade s plánom výroby a rozvoja jednotlivých úsekov, pracovníkov a organizačných jednotiek. Pre dosiahnutie produktivity práce porovnateľnej s podnikmi EÚ, chce zvyšovať dynamiku efektivity družstva, preto sa snaží vytvárať vhodné personálne i technické podmienky.

Družstvo si stanovilo krátkodobé ciele – zabezpečiť obnovu strojového parku, dosiahnuť kvantitatívne a kvalitatívne vyhovujúce úrody, realizovať produkciu za trhovo výhodné ceny. Dlhodobými cieľmi sú zlepšenie postavenia na trhu, dosiahnutie finančnej stability, zvyšovanie výnosov pri rešpektovaní požiadaviek ochrany životného prostredia a zvýšenie úžitkovosti základného stáda a jeho rozšírenie.

Na základe podmienok čerpania z fondov EÚ vypracovali SWOT analýzu družstva, silné a slabé stránky podniku.

SWOT analýza podniku

Tabuľka 4

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - výhodná poloha - dlhodobo sa tvoriace korektné dodávateľsko-obchodné vzťahy - dobra bonita kukuričná výrobná oblasť - nové, perspektívne vedenie družstva 	<ul style="list-style-type: none"> - charakter poľnohospodárskej výroby - závislosť na prírodných podmienkach - nepriaznivá ekonomická situácia v agrosektore - ceny vstupov do prvovýroby sa neustále zvyšujú oproti výstupom - cenová nestabilita v komoditách poľnohospodárskej výroby - zastaralý strojový park
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - v uskutočnenom vstupe krajiny do EÚ – realizácia vlastných zámerov na spoločnom trhu - v raste konkurencieschopnosti vzhľadom na koncentráciu a kvalitu chovaných zvierat v uzatvorenom obraze stáda a hektárovú výmeru - v dosiahnutí porovnateľných výsledkov v úžitkovosti zvierat s najlepšimi farmami v EÚ - v stabilizovaní dodávateľsko-odberateľských vzťahov - v atraktívnej polohe celého chotára 	<ul style="list-style-type: none"> - v recesii na trhu s poľnohospodárskou produkciou - v dovoze dotovaných poľnohospodárskych komodít z iných krajín - v zhoršovaní kúpyschopnosti obyvateľstva - v nedostatočnej ochrannej činnosti odbytových družstiev - v dodržiavaní prísnych požiadaviek na ochranu životného prostredia - vo väčšej konkurencii – vstup krajiny do EÚ

Zdroj: podniková dokumentácia

Z pohľadu organizačnej štruktúry je podnik rozčlenený na jednotlivé úseky podľa druhu vykonávanej činnosti. Štatutárnym orgánom je predstavenstvo, tvorené štyrmi členmi, vrátane predsedu a podpredsedu. Tento orgán riadi činnosť družstva a plní ustanovenia členskej schôdze.

Vzhľadom na veľkosť a rozmiestnenie výroby sa družstvo člení na vnútro podnikové organizačné jednotky.

Počet zamestnancov družstva v roku 2006 bolo 46 a v roku 2007 ich bolo 43. Takýto stav je aj v súčasnosti.

Vzhľadom na charakter projektu družstvo nepredpokladá tvorbu nových pracovných miest. Investícia je zameraná na nákup stroja do rastlinnej výroby – doplnenie jestvujúceho strojového parku.

4.4.3 Rastlinná výroba

Základným cieľom rastlinnej výroby je produkcia komodít rastlinného charakteru pre realizáciu na trhu (obilniny, okopaniny a krmoviny). Za posledných 5 rokov neprišlo k výrazným zmenám v oseve plodín, ale novými technológiami v prípade pôdy a zvyšovaním vstupov do pôdy cez priemyselné hnojivá a ochranu rastlín došlo k postupnému zvyšovaniu priemerného hektárového výnosu.

Ďalším cieľom rastlinnej výroby je zabezpečenie dostatočného množstva krmív pre živočíšnu výrobu a to v štruktúre a požadovanej kvalite, najmä pokiaľ ide o objemové krmivá ako je kukuričná siláž, senáže a seno tvoriace základ krmných dávok pre hovädzí dobytok a jadrové krmivá nenahraditeľný vo výžive hovädzieho dobytká a ošípaných.

Krmoviny pestované na ornej pôde (lucerna, kukurica na siláž) slúžia na zabezpečenie krmovinovej základne pre živočíšnu výrobu.

Trvalé trávne porasty slúžia na výrobu sena potrebného pre chov hovädzieho dobytká.

Úroveň kvality výroby:

Pri realizácii výrobkov je dôležité okrem vyrobeného množstva rešpektovať aj požadovanú kvalitu. Výrobky družstvo predáva podľa platných technických noriem pre jednotlivé plodiny. Kvalita sa sleduje v domácich podmienkach vlastnou agronomickou službou (kontrola na parcelách, v skladoch, v procese čistenia), pri predaji vykonáva ďalšiu kontrolu poverený pracovník výkupu odberateľa tovaru ako sú jačmeň, cukrová repa, potravinárska pšenica, repka, slnečnica, ovos.

Stanovené normy, vyhlášky, nariadenia či zákony týkajúce sa kvality produktov sa snažia v čo najväčšej miere rešpektovať a dodržiavať. Tie sú dôležité pri presadzovaní na trhu s komoditami, robia dobré meno i reklamu a môžu zabezpečiť istotu a stabilitu vo vzťahu s odberateľmi. V neposlednom rade ovplyvňujú cenu predávaného tovaru.

4.4.4. Živočišna výroba

Základné ciele živočišnej výroby spočívajú vo výrobe a predaji surového kravského mlieka a hovädzieho mäsa. Popri tom je ešte živočišna výroba zameraná na výkrm brojlerových kurčiat.

Živočišna výroba je umiestnená na 1 hospodárskom dvore. Živočišnu výrobu priamo riadi predseda družstva, ktorý má zootecnické vzdelanie a prax.

V chove hovädzieho dobytku došlo v roku 2004 k zastabilizovaniu priemerného počtu kráv s priemerom 72 kusov s následným plnením mliečnej kvóty.

V roku 2005 podnik rozšíril živočišnu výrobu o chov hydiny – výkrm, ktorý bol v roku 2007 rozšírený o ďalších 27 tisíc kusov a v súčasnosti je priemerný stav kurčiat 58 000 kusov.

Chov hovädzieho dobytku prebieha v uzavretom obraťe stáda, ktorého počet je 153 kusov vrátene 1 plemenného býka.

Družstvo chová plemeno holstein, pri ktorom je predpoklad pre vysokú produkciu mlieka. V chove je vykonávaná kontrola úžitkovosti I. stupňa. U surového kravského mlieka musí dodávka vyhovovať norme akosti STN 570529 ako i platným právnym a veterinárnym predpisom – Zákonu č. 337/1998 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších novelizácií.

Produkované mlieko týmto normám vyhovuje a pri každej dodávke do mliekárne je jeho kvalita posudzovaná, pričom minimálne dvakrát za mesiac je na základe náhodnej odobratej vzorky vykonávaný rozbor kvalitatívnych ukazovateľov v zmysle požiadaviek STN 570529.

4.4.5 Mechanizácia

Cieľom tejto činnosti je zabezpečovanie mechanizačných a opravárenských prác pre jednotlivé úseky podniku a poskytovanie týchto služieb pre iné subjekty. Celkové hodnotenie stavu a úrovne techniky je ako zastaralý strojový park a vysokú úroveň opotrebenia. Využitie strojov je na úrovni 80%, ktorého dôvodom je sezónnosť výroby na agronomickom úseku.

Typy strojov v poľnohospodárskom družstve

Tabuľka 5

Názov	ks						
Zetor 7211	3	Zetor 12045	1	T-148 CAS 10	1	Vlečka trakt. 8 ton	3
Zetor 7745	1	Š 180	1	Š 706 LIAZ valník	2	Vlečka trakt. 9 ton	2
Tecnomo Laser 3000	1	Ferguson	1	Agro T815	1	Pottinger Rollprof	1
Zetor 8145	1	Zetor 5245	1	Požiarnické auto	2	Nakladač UN	1
Pottinger Novacat 265	1	Zetor 6011	1	Príves 10 ton	1	Nakladač UNK	1

Zdroj: podniková dokumentácia

Ďalej strojový park tvorí približne 50 kusov náradia, prívesov a strojov. Prepravná kapacita vozidiel je 37 ton. Vozidlá využívané na prepravu, majú vytvorený priestor a parkovanie a garážovanie vo dvore družstva. Všetky vozidlá sú poistené pre prípad zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou vozidiel.

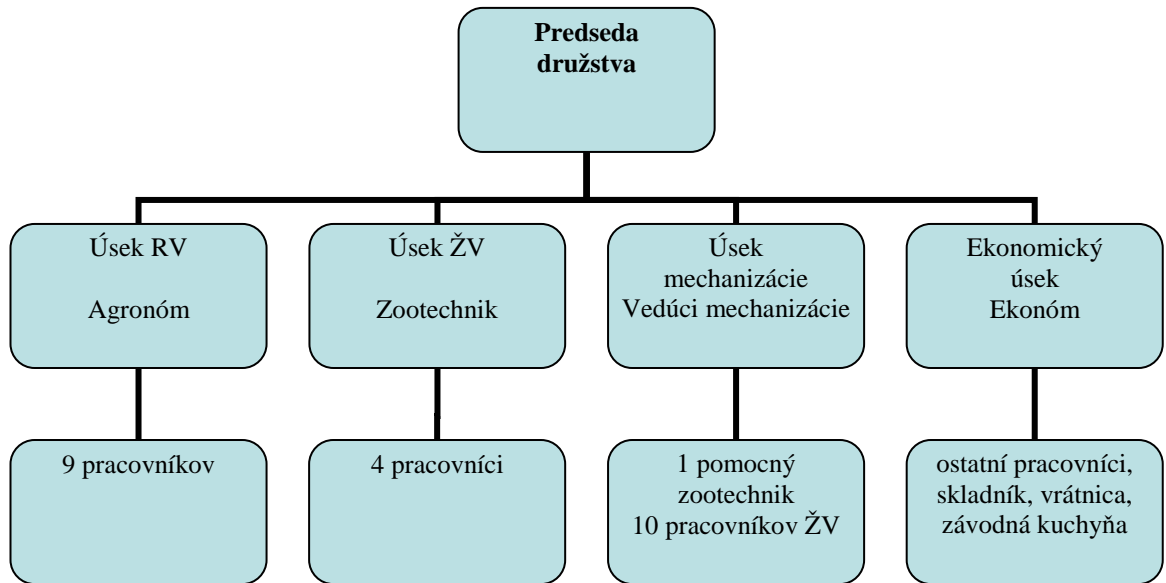
4.4.6 Organizačná štruktúra

Organizačná štruktúra je rozčlenená na jednotlivé úseky podľa druhu vykonávanej činnosti. Štatutárnym orgánom je predstavenstvo so 4-mi členmi. Predstavenstvo riadi činnosť družstva a plní ustanovenia členskej schôdze. Družstvo je rozdelené na tieto základné úseky:

- úsek rastlinnej výroby
- úsek živočíšnej výroby
- ekonomický úsek
- úsek mechanizácie.

Organizačná štruktúra podniku

Schéma 4

Zdroj: autor

Riadiaca štruktúra:

- predstavenstvo
- predseda
- podpredseda
- členovia.

Odvetvová štruktúra:

- úsek ekonomický
- úsek agronomický
- úsek zootechnický
- úsek mechanizácie.

Družstvo zamestnáva 9 pracovníkov rastlinnej výroby, 14 pracovníkov v dielenskom úseku, 1 pomocný zootechnik, 9 pracovníkov živočíšnej výroby, 1 pracovník – pôda, skladník, 3 pracovníci stavebnej skupiny, 3 pracovníci závodnej kuchyne, 4 vrátnici a 2 pomocní pracovníci.

Pracovníci majú potrebné odborné vzdelanie na vykonávanie svojej práce s praktickými skúsenosťami v poľnohospodárstve.

Družstvo nemá externých spolupracovníkov.

Členskú základňu tvoria 3 pracujúci členovia a 30 nepracujúcich.

4.4.7 Výsledky podniku

Družstvo hospodári v pôdno-klimatických podmienkach priaznivých pre poľnohospodársku výrobu. Obhospodaruje 1593,7997 ha poľnohospodárskej pôdy. Z toho 1547,2632 ha je orná pôda.

Štruktúra pôdneho fondu

Tabuľka 6

Štruktúra podľa stavu k 31.12.2007	Celkom [ha]
Orná pôda	1546,23
Vinice	17,1740
Ovocné sady	-
Chmeľnice	-
Lúky	29,5159
Pasienky	-
Poľnohospodárska pôda spolu	1 592,919
Lesná pôda	-
Rybníky a vodné plochy	-
Nepoľnohospodárska pôda spolu	-
CELKOVÁ VÝMERA	1 592,919
Zatriedenie podľa skupín cien pôdy v Sk	-
Z toho: Pôda známych vlastníkov	-
Štátna pôda	54,8531
Cirkevná pôda	31,8969
Iní vlastníci	8,7909
Nedokladovaná pôda	-

Zdroj: podniková dokumentácia

Vedenie družstva kladie dôraz na zvyšovanie efektívnosti výroby, jej modernizáciu, dodržiavanie zootechnických, veterinárnych a ďalších noriem súvisiacich s produkciou.

Všetky hlavné produkty družstva sú zabezpečené odbytom na území Slovenskej republiky.

Zhromažďovanie informácií o zákazníkoch a trhu sa uskutočňuje ako priebežné systematické monitorovanie trhového priestoru s cieľom predchádzať vzniku nečakanej situácie alebo ako cieľná akcia pred vstupom do nového trhového segmentu, teritória alebo inštaláciou nového produktu. Priebežné monitorovanie vykonávajú všetci pracovníci prvého kontaktu a zaznamenávajú ako poklad pre marketing.

Zber údajov spoločnosť realizuje návštevou výstav, veľtrhov, sledovaním výstavných katalógov. Získané údaje sa zaznamenávajú kontaktom s distribútormi, veľkoobchodom i predajcami.

Cenová stratégia je stanovená na základe trhových cien. Pre všetkých odberateľov, podľa druhu odoberaného produktu, platí základný cenník.

V rámci strediska je vybudované jedno predajné miesto, z ktorého sa realizuje odbyt produktov. Odbyt realizuje na základe kúpno-predajných zmlúv a objednávok zákazníkov.

Preprava pre odberateľov a tiež pre vnútropodnikové potreby sa uskutočňuje prostredníctvom strojového parku úseku služieb.

Mechanizačné služby, ktoré poskytuje podnik pre iné subjekty:

- nákladná preprava,
- služby nakladačmi,
- preprava cisternou.

Odbytové náklady podniku pozostávajú z nákladov na skladovanie, prepravu a distribúciu tovaru po celom území Slovenska.

S každým veľkoodberateľom má podnik podpísanú rámcovú zmluvu o predaji, ktorá je upresňovaná operatívnymi objednávkami. Vzhľadom na skúsenosti v podnikaní v tomto sektore, vie podnik včas a vhodne reagovať a zabezpečiť odbyt tak, aby priniesol očakávaný profit.

V okolí pôsobia mnohé konkurenčné poľnohospodárske podniky, ktoré podobné majú zameranie. Vzhľadom na rovnaké prírodné podmienky a podobnú štruktúru výroby sú podniky poľnohospodárskej výroby v okrese považované za najväčších konkurentov. Úspešnosť družstva je daná zvyšovaním efektívnosti výroby, jej modernizáciou, dodržiavaním zootechnických, veterinárnych a všetkých platných noriem v rastlinnej a živočíšnej výrobe a v službách.

Propagácia družstva je tvorená systematickou a cielenou prácou manažmentu. Účasť na vybratých kultúrnych, športových a spoločenských podujatiach formou sponzorstva, je pre družstvo vhodnou príležitosťou na pozitívnu reklamu podnikateľskej činnosti.

Hlavná reklama je tvorená kvalitnými výrobkami, službami a sponzorskými príspevkami pre obce, materské škôlky a školy.

4.5 Riziká v Poľnohospodárskom družstve Veľké Zálužie

Na základe dlhoročného zisťovania a skúseností kompetentných pracovníkov družstva boli zistené nasledovné riziká, ktoré neustále ohrozujú poľnohospodárske družstvo:

- *blesk* – za poistnú udalosť pôsobením blesku sa považuje uhynutie poisteného zvierat'a v budove úderom blesku alebo požiarom, ktorý vznikol pôsobením tepla blesku. Poistnou udalosťou je aj uhynutie zvierat'a nachádzajúceho sa na voľnom priestranstve, ktoré uhynulo následkom pôsobenia sily a tepla blesku
- *povodeň* – je zaplavenie väčších alebo menších územných celkom vodou, ktorá sa vyliala z brehov vodných tokov alebo nádrží alebo tieto brehy a hrádze pretrhla alebo bola spôsobená náhlým a neočakávaným zmenšením prietokového profilu koryta. Za povodeň sa nepovažuje také zaplavenie územia, ktoré bolo spôsobené regulovaným vypúšťaním vôd z vodných tokov
- *prietrž mračien* – sú krátkotrvajúce silné zrážky podľa klasifikácie Wussovej stupnice
- *záplava* – je vytvorenie súvislej vodnej plochy na území v nieste poistenia, ktorá bola spôsobená: vystúpením povrchových vôd (stojacich alebo tečúcich) zo svojho koryta alebo atmosférickým zrážkami
- *výchrica* – pohyb vetra 20,8 a viac m/s (75 km/h a viac)
- *ľadovec (krupobitie)* – je jav, pri ktorom kúsky ľadu rôzneho tvaru, veľkosti, hmotnosti a hustoty vytvorené v atmosfére dopadajú na poistenú vec a tým dochádza k jej poškodeniu alebo zničeniu
- *požiar* – oheň v podobe plameňa, ktorý sprevádza horenia a vznikol mimo učeného ohniska alebo také ohnisko opustil a šíri sa vlastnou silou
- *výbuch* – náhly ničivý prejav tlakovej sily spočívajúcej v rozpínavosti plynov alebo pár (veľmi rýchla chemická reakcia nestabilnej sústavy)
- *jarný mráz* – teploty nižšie ako 1°C
- *vyzimovanie* – poškodenie ozimných plodín (obilnín a olejní) vymrznutím, nadmerným suchom alebo mokrom, záplavou, prudkými rozdielmi teplôt a vyhľadovaním
- *zemetrasenie* – sú otrasy zemského povrchu vyvolané pohybom v zemskej kôre, ktoré dosahujú najmenej 6. stupeň medzinárodnej stupnice udávajúci makroskopické účinky zemetrasenia (MCS)
- *náhle zosúvanie pôdy, zrútenie skál alebo zemín* – sa rozumie náhly zosuv pôdy, zrútenie skál alebo zemín, ktorý vznikol pôsobením gravitácie a bol vyvolaný porušením dlhodobej rovnováhy, ku ktorej svahy zemského povrchu dospeli vývojom. Tento jav však nesmie byť vyvolaný v súvislosti s priemyselnou alebo stavebnou činnosťou. Taktiež sa za tento jav nepovažuje klesanie zemského povrchu do centra zeme v dôsledku pôsobenia prírodných síl alebo ľudskej činnosti

- *zosúvanie alebo zrútenie lavín* – sa rozumie jav, keď hmota snehu alebo ľadu sa náhle po svahoch uvedie do pohybu a rúti sa do údolia
- *pád stromov, stožiarov a iných podmetov* – rozumie sa taký pohyb telesa, ktorý má znaky voľného pádu
- *úraz* – poranenie zvierat'a v dôsledku pôsobenia vonkajších príčin
- *choroba* – nákazlivé ochorenie zvierat zistené príslušným veterinárnym orgánom
- *pôrod* – vypudenie plodu z maternice v dobe, v ktorej je plod schopný samostatného života
- *potrat* – vypudenie plodu z maternice pred skončením normálneho obdobia gravidity
- *operácia* – chirurgický zákrok vykonaný veterinárnym lekárom alebo veterinárnym pracovníkom spôsobilým na vykonávanie daného výkonu
- *nákaza zvierat* – je ochorenie zvierat, ktoré má prenosný charakter a choroba podlieha hláseniu podľa klasifikácie Medzinárodného úradu pre nákazy
- *ohnisko nákazy* – je miesto ustajnenia zvierat (objekt, farma, chov), v ktorom bol rozhodnutím príslušného štátneho orgánu vyhlásený vznik nákazy
- *uhynutie* – všeobecná smrť zvierat' bez dokonalého vykrvenia
- *zmárnenie* – usmrtenie zvierat'a za účelom jeho neškodného odstránenia na príkaz príslušného veterinárneho orgánu
- *nevyhnutné zabitie* – usmrtenie chorého, zraneného alebo z nákazy podozrivého zvierat'a v nebezpečenstve z omeškania
- *usmrtenie* – odborné omráčenie, bezprostredné usmrtenie odkrvením a remeselné opracovanie zvierat'a na bitúnku.

Z finančných dôvodov však poľnohospodárske družstvo nemôže byť poistené proti všetkým týmto rizikám. Preto sú každoročne vybrané najdôležitejšie a najčastejšie sa vyskytujúce riziká s najhorším možným dopadom na hospodárenie podniku a proti práve nim sa poistia.

Pre poistenie poľnohospodárskych plodín sú to riziká: *krupobitie, požiar a jarný mráz.*

Pre poistenie hospodárskych zvierat je to poistenie proti *rizikám z uhynutia a zmárnenia, ktoré nastalo v dôsledku nákazlivých chorôb v ohnisku choroby, ale aj na živelné riziká, v dôsledku ktorých zviera uhynie.*

4.6 Poistenie Poľnohospodárskeho družstva Veľké Zálužie

4.6.1 Poistenie poľnohospodárskych plodín

Poistenie poľnohospodárskych plodín sa realizuje prostredníctvom zmluvných dojednaní Poľnohospodárskeho družstva Veľké Zálužie s Generali Poist'ovňou, a. s. vo výške 422 677,- Sk za obdobie od 1. 1. 2008 do 1. 1. 2009 jednorázovo, uhrádzané však v dohodnutých splátkach.

Zmluva bola uzavretá na predchádzajúce obdobie od 1. 1. 2007 do 1. 1. 2008, ktorá ale bola predĺžená o 1 rok, z dôvodu písomného nevy povedania tejto zmluvy jednej zo zmluvných strán najneskôr 6 týždňov pred uplynutím poistného obdobia.

Poistenie poľnohospodárskych plodín pre rok 2007 a 2008

Tabuľka 7

Druh plodiny	Poistená úroda	Poistná cena	Poistná cena	Poistný výmera	Poistná suma	Poistné riziko*	Poistná sadzba	Poistné
	t/ha	Sk/t	Sk/ha	ha	Sk		%	Sk
<i>Repka ozimná</i>	3,2	8000	25600	279,28	7149568	K	6,4	457572
<i>Pšenica ozimná</i>	5,0	4500	22500	382,68	8610300	P	0,6	51662
<i>Jačmeň jarný</i>	5,0	5000	25000	265,66	6641500	P	0,6	39849
<i>Kukurica na siláž</i>	30,0	350	10500	43,51	456855	K	1,4	6396
<i>Lucerna siata</i>	60,0	210	12600	45,86	577836	K	1,4	8090
Spolu	103,2	18060	96200	1016,99	23436059	x	x	563569

Vysvetlivky: * K - krupobitie, P - požiar

Zdroj: poistná zmluva, vlastné prepočty

Vypočítané poistné v hodnote 563 569,- Sk je upravené o bonus vo výške 20 % a zľavu na jednorázovú platbu 5 %, čo celkovo znižuje poistné na hodnotu 422 677,- Sk ročne.

V roku 2007 nastala škodová udalosť – krupobitie, konkrétne 14. 6. 2007, ktoré zničilo poistenú poľnohospodársku plodinu, repku ozimnú. Poistné plnenie bolo vo výške 392 862,- Sk. Podrobnejšie výpočty sú uvedené v tabuľke 8.

Škodová udalosť – krupobitie v roku 2007

Tabuľka 8

Druh plodiny	Výmera	Zníženie	Poistný	Poistná	Poistený	Zníženie	Spolu-	Poistné	Plnenie k
	ha	výnosu	výnos	cena	výt'azok	výt'azku	účasť 20%	plnenie	výplate
	ha	%	t/ha	Sk/t	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk
Repka ozimná	28,97	33	3,2	8000	741632	244739	48948	195791	195791
Repka ozimná	37,01	26	3,2	8000	947456	246339	49268	197071	197071
Spolu	66,0	x	6,4	16000	1689088	491077	98216	392862	392862

Zdroj: podniková dokumentácia, vlastné prepočty

Pre rok 2005 a 2006 boli plodiny poľnohospodárskeho družstva Veľké Zálužie taktiež poistené v Generali poisťovni, a. s., čo dokumentujú tabuľky 9 a 10.

Poistenie poľnohospodárskych plodín pre rok 2006

Tabuľka 9

Druh plodiny	Poistená	Poistná	Poistná	Poistný	Poistná	Poistné	Poistná	Poistné
	úroda	cena	cena	výmera	suma	riziko*	sadzba	Sk
	t/ha	Sk/t	Sk/ha	ha	Sk		%	Sk
Pšenica ozimná	5,0	3800	19000	322,97	6136430	P	1,00	61364
Jačmeň jarný	5,0	4000	20000	279,88	5597600	P	1,00	55976
Repka ozimná	3,0	8000	24000	294,89	7077360	K	7,05	498954
Kukurica na siláž	30,0	350	10500	49,97	524685	K	1,50	7870
Lucerna siata	60,0	210	12600	38,09	479934	K	1,50	7199
Cukrová repa	40,0	1350	54000	30,00	1620000	JM	1,18	19116
Spolu	143,0	17710	140100	1015,8	21436009	x	x	650479

Vysvetlivky: * K - krupobitie, P - požiar, JM - jarný mráz

Zdroj: poistná zmluva, vlastné prepočty

Celkové poistné 650 479,- Sk bolo aj v tomto roku znížené o bonus vo výške 20 % a zľavu na jednorázovú platbu 5 %. Z uvedeného vyplýva, že celkové poistné za poľnohospodárske plodiny bolo v roku 2006 v hodnote 489 938,- Sk.

Poistenie poľnohospodárskych plodín pre rok 2005

Tabuľka 10

Druh plodiny	Poistená úroda	Poistná cena	Poistná cena	Poistný výmera	Poistná suma	Poistné riziko*	Poistná sadzba	Poistné
	t/ha	Sk/t	Sk/ha	ha	Sk		%	Sk
<i>Repka ozimná</i>	3,0	7500	22500	192	4320000	K	7,15	308880
<i>Pšenica ozimná</i>	5,0	4000	20000	425	8500000	P	1,70	144500
<i>Jačmeň jarný</i>	4,5	4100	18450	240	4428000	P	1,70	75276
<i>Ovos</i>	4,0	3500	14000	9	126000	P	1,70	2142
<i>Cukrová repa</i>	40,0	1500	60000	40	2400000	JM	1,18	28320
Spolu	56,5	20600	134950	906	19774000	x	x	559118

Vysvetlivky: * K - krupobitie, P - požiar, JM - jarný mráz

Zdroj: poistná zmluva, vlastné prepočty

V roku 2005 bolo vypočítané poistné vo výške 559 118,- Sk, ktoré bolo upravené iba o celkovú zľavu na jednorázovú platbu 15 %, čo poistné znížilo na sumu 451 178,- Sk rozdelené však do štyroch splátok.

4.6.2 Poistenie hospodárskych zvierat

Poistenie hospodárskych zvierat v Poľnohospodárskom družstve Veľké Zálužie sa realizuje na základe zmluvného dojednania, ako pri poistení poľnohospodárskych plodín, s Generali Poist'ovňou, a. s. Poistenie sa automaticky predlžuje vždy o 1 rok, pokiaľ jedna zo zmluvných strán túto zmluvu písomne nevypovie najneskôr 6 týždňov pred uplynutím poistného obdobia. Preto poistenie hospodárskych zvierat plynie od 1. 1. 2008 na 1 rok na dobu neurčitú.

Poľnohospodárske družstvo má z hospodárskych zvierat poistený hovädzí dobytok pre prípad hromadných škôd v poistnej sume 3 301 000,- Sk. Ročné poistné je vo výške 38 622,- Sk, avšak platené štvrťročne v hodnote 9 656,- Sk v termínoch: 1. 3., 1. 4., 1. 7. a 1. 10. Výpočet ročného poistného pomocou stanovenej poistnej sadzby pre hovädzí dobytok je uvedený v tabuľke 11.

Poistenie hovädzieho dobytku v roku 2008

Tabuľka 11

Kategoríe hovädzieho dobytku	Počet zvierat v kategórii	Dohodnutá poistná suma za 1 zviera	Celková poistná suma	Poistná sadzba	Ročné poistné	Bežné prevádzk. straty
	ks	Sk	Sk	%	Sk	%
<i>Kravy</i>	73	30000	2190000			2
<i>Teľatá do 3. mes.</i>	14	5000	70000			5
<i>Teľatá do 6. mes.</i>	13	7000	91000			5
<i>Jalovice od 7 - 12 mes.</i>	20	12000	240000			2
<i>Jalovice od 13 - 24 mes.</i>	16	20000	320000			2
<i>VTJ od 7. mes. gravidity</i>	13	30000	390000			2
<i>Spolu</i>	149	x	3301000	1,17	38622	x

Vysvetlivky: VTJ – vysokoteľné jalovice

Zdroj: podniková dokumentácia

4.6.3 Poistenie majetku

Poľnohospodárske družstvo Veľké Zálužie využíva pre poistenie majetku poistné produkty UNIQA poisťovne, a. s. Poistenie je dojednané na základe zmluvného vzťahu medzi oboma stranami. Pojem majetok v sebe zahŕňa budovy, haly, stavby, ale aj stroje, prístroje a zariadenia. Všetky poistné zmluvy sa každoročne automaticky predlžujú, pokiaľ jedna zo zmluvných strán túto zmluvu nevypovie.

Poistenie budov, hál a stavieb:

1) Predmetom poistenia sú:

- Dve haly na výkrm kurčiat
- Kravín T 174
- Kôľňa na stroje
- Sklad materiálu

Druh poistenia: - požiarne nebezpečie

- živelné nebezpečie

- krádež alebo lúpež

Poistné je platené polročne v termínoch 10. 5. a 10. 11. vo výške 20 418,- Sk. Poistná zmluva je uzavretá na dobu neurčitú.

2) Predmetom poistenia sú:

- sociálna administratívna budova
- sociálne zariadenie
- predajňa potravín
- garáže a dielne
- opravárenské dielne
- diagnostické stredisko 1 a 2
- Druh poistenia: - požiarne nebezpečia
 - živelné nebezpečia
 - voda z vodovodných zariadení
 - krádež a lúpež
 - všeobecná zodpovednosť

Poistné je platené raz ročne a to 24.2. vo výške 31990,- Sk.

Poistenie strojov, prístrojov a zariadení:

- 1) Predmetom poistenia je *nesený diskový žací stroj POTTINGER NOVACAT 265H*. Je poistený pre prípad požiarneho nebezpečia vo výške 1 520,- Sk. Termín splátky poistného je vždy k 25. 6. bežného roka.
- 2) Predmetom poistenia je *samochodný postrekovač TECNOMA LASER 3000*. Je poistený pre prípad lomu stroja a výška poistného je 31 170,- Sk. Poistné je platené polročne a to v termínoch 16. 4. a 16. 10. bežného roka.
- 3) Predmetom poistenia je *traktor MF 6499* pre prípad lomu stroja. Výška poistného je 30 590,- Sk platená polročne 19. 5. a 19. 11. bežného roka.
- 4) Predmetom poistenia je *lis na guľaté balíky POTTINGER ROLLPROFI 3120* pre prípad lomu stroja, všeobecnej zodpovednosti, škody na majetku, živote a zdraví tretej osoby a nákladov na obhajobu poisteného. Poistné je platené ročne k 24. 2. bežného roka vo výške 25040,- Sk.

Poistenie poľnohospodárskych plodín, hospodárskych zvierat a majetku je jeden zo spôsobov predchádzania rizikám v poľnohospodárskom podnikaní. Poľnohospodárske družstvo Veľké Zálužie rieši vyvarovanie sa rizikám poistením, ale taktiež aj formou štátnej pomoci. V roku 2007 získalo družstvo náhrady za straty spôsobené nepriaznivými poveternostnými podmienkami (konkrétne za sucho) v zmysle Nariadenia vlády SR č.

369/2007 Z. z. o niektorých podporných opatreniach v pôdohospodárstve v hodnote 163 911,- Sk.

V súčasnosti družstvo podalo žiadosť PPA na úhradu poistného a je v schvaľovacom procese.

5 Záver a návrh na využitie poznatkov

Poisťovací sektor sa neustále dynamicky rozvíja. Jeho rozvoj je neoddeliteľne spätý s vývojom a napredovaním celej spoločnosti, pretože každý výkyv v ekonomickej situácii podnikov a životnej úrovne obyvateľstva má bezprostredný vplyv na záujem o poistenie.

Poistenie je taký vzťah, pri ktorom poisťovňa preberá na seba záväzok, že poistenému uhradí ujmu, ktorá mu vznikne, podľa poisťnej zmluvy a poisťných podmienok. Tento záväzok realizuje za úplatu, ktorou je poisťné. Z iného pohľadu je poistenie forma tvorby a prerozdelenia peňažných rezerv, alebo poisťných fondov, ktoré vykonáva špecializovaný poisťný subjekt – poisťovňa. Do poisťných fondov prispievajú všetci poisťní, avšak vyplatenú poisťnú náhradu dostane iba ten, u koho vznikla určitá poisťná udalosť a to v náväznosti na výšku poisťného a zmluvné podmienky.

Poľnohospodárstvo je veľmi riskantný spôsob podnikania, pretože je to činnosť spojená s hospodárením na pôde. Takéto podnikanie je veľmi ovplyvňované rizikami, ktoré naň neustále vplyvajú. Dôležitá je hlavne veľkosť rizika a pravdepodobnosť vzniku rizika.

Riziká, ktoré sú považované za najväznejšie a najlepšie kryté poistením, sa vyskytujú v dvoch základných produkčných činnostiach. Je to RV spojená s rizikami na plodinách a ŽV, kde sú riziká späté so škodami na zvieratách.

Poľnohospodárske poistenie pokladáme za finančný nástroj, ktorý dáva možnosť vyplácať kompenzácie k udržaniu príjmu a zachovanie životaschopnosti podnikateľov v poľnohospodárstve, čím je umožnené pokračovať vo výrobe bez nebezpečného rastu dlhov.

Poľnohospodárske poistenie na Slovensku je ovplyvňované historickým vývojom. Zreteľné zmeny v tejto oblasti nastali po roku 1990, kedy prišlo k zrušeniu komplexného poistenia úrody so zákonným charakterom. Po tomto zrušení a demonopolizácii postavenia Slovenskej štátnej poisťovne, začali postupne vznikať nové komerčné poisťovne. Tie vytvorili na slovenskom poisťnom trhu konkurenčné prostredie. Vzhľadom na značnú rizikovosť v poľnohospodárstve, mnohé komerčné poisťovne od tohto poistenia upustili.

V súčasnosti sa poisteniu v poľnohospodárstve venujú len tri poisťovne a to Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s., Generali Poisťovňa, a. s. a UNIQA poisťovňa, a. s. Už dlhé roky má dominantné postavenie Allianz – Slovenská poisťovňa. Ponuka poisťných produktov v týchto poisťovniach nie je nápadne odlišná, ale i malé rozdiely hrajú dôležitú rolu z hľadiska nákladov poľnohospodárskych subjektov.

Základným cieľom práce bolo zhodnotenie poistenia v poľnohospodárstve z pohľadu konkrétneho subjektu. Poľnohospodárske družstvo Veľké Zálužie pôsobí na slovenskom trhu už viac ako 17 rokov. Počas tohto obdobia sa vyrovnávali s rizikami prostredníctvom poistenia ako nástroja na ich znižovanie, ale taktiež formou podpory zo strany štátu.

Družstvo má poistené hlavné výrobné odvetvia ako je rastlinná a živočíšna výroba, ale taktiež je poistením zabezpečený aj majetok. Poistenie poľnohospodárskych plodín zastrešuje Generali Poist'ovňa, a. s., ako aj poistenie hospodárskych zvierat. Družstvo využíva produkty UNIQA poist'ovni, a. s. pre poistenie majetku.

Poistenie poľnohospodárskych plodín v posledných rokoch malo podobný charakter. V roku 2005 malo poistených päť plodín (z celkových ôsmich každoročne pestovaných plodín) proti krupobitiu, požiaru a jarným mrazom. V roku 2006 sa poist'ovalo až 6 plodín tiež proti krupobitiu, požiaru a jarným mrazom. V roku 2007 poistenie plodín kleslo na konečných päť plodín, a to len proti krupobitiu a požiaru, pretože sa nepoist'ovala cukrová repa, ktorá je navyše ohrozovaná jarným mrazom.

Každoročne sa poist'ovala pšenica ozimná, repka ozimná, jačmeň jarný. Kukurica na siláž a lucerna siata bola poistená až od roku 2006 až po súčasnosť. Ovos bol poistený len do roku 2005 proti požiaru.

V roku 2007 nastala poistná udalosť, konkrétne krupobitie, ktoré zničilo poistenú repku ozimnú. Generali Poist'ovňa, a. s. túto udalosť uznala a vyplatila poistné plnenie vo výške 392 862,- Sk.

Medzi základné ciele živočíšnej výroby poľnohospodárskeho družstva patrí výroba a predaj surového kravského mlieka a hovädzieho mäsa a výkrm brojlerových kurčiat. S tým teda súvisí aj poistenie hovädzieho dobytku, na ktoré taktiež využíva poistné produkty Generali Poist'ovni, a. s. a to v dlhodobom časovom horizonte. Brojlerové kurčatá družstvo nepoist'uje.

Pre poistenie majetku, ako sú budovy, haly a stavby a stroje prístroje a zariadenia, využíva poistné produkty UNIQA poist'ovni, a. s. Vzájomné poistné vzťahy dokumentujú dve poistné zmluvy na budovy, haly a stavby a štyri poistné zmluvy pre stroje, prístroje a zariadenia uzavreté vo vzájomnom viacročnom vzťahu.

Poľnohospodárske poistenie je veľmi zložitá a náročná činnosť pre každého poľnohospodára. Z dôvodu špecifických rizík, ktoré sa týkajú práve oblasti poľnohospodárstva, sa mnohí farmári rozhodnú nepoist'ovať svoj majetok. Je to hlavne aj pre ich zlú finančnú situáciu a pre neschopnosť platiť požadované poistné. Častokrát sa farmári radšej vystavia rizikám napríklad pri zničení úrody, pretože s takouto stratou sa vedia niekedy

ľahšie vysporiadať, ako s platením poistného. Týka sa to hlavne oblasti rastlinnej výroby, ktorá je najviac vystavené klimatickým zmenám. Preto väčšina poľnohospodárov nepoist'uje všetky plodiny a na poistnom trhu sa orientujú na základe dlhodobých skúseností s výkyvmi počasia, ktoré sa opakujú niekedy v pravidelných a predvídateľných intervaloch.

Poľnohospodárske dotácie predstavujú určitý spôsob podpory poist'ovania poľnohospodárskych rizík. V júli 2007 vstúpilo do platnosti Nariadenie 369/2007 Z. z. o niektorých podporných opatreniach v pôdohospodárstve, prostredníctvom ktorého sa MP SR rozhodlo uhrádzať časť poistného pre krytie rizík pre plodiny a hospodárske zvieratá poľnohospodárskeho subjektu, pokiaľ ide o malý a stredný podnik (do 250 zamestnancov pri ročnom obrate maximálne 40 mil. €). Nariadenie už vláda novelizovala, pričom novela vstúpila do platnosti 15.1. 2008. MP SR v danom nariadení okrem platenia poistného bude kompenzovať aj straty úrody spôsobené nepriaznivými poveternostnými podmienkami (mráz, sucho, ľadovec, privalový dážď, víchrica) ako aj straty na plodinách a zvieratách, spôsobené prírodnou katastrofou, resp. v dôsledku vyhlásenia opatrenia.

Prostredníctvom tohto nariadenia aj Poľnohospodárske družstvo Veľké Zálužie získalo náhrady za straty úrody spôsobené nepriaznivými poveternostnými podmienkami, konkrétne za sucho v roku 2007.

Mať uzavreté poistenie na krytie poľnohospodárskych rizík s poist'ovňou sa oplatí aj z dôvodu, že v prípade vzniku poistnej udalosti má poľnohospodár nárok na vyššiu dotáciu od štátu. Ak poľnohospodár uzavrie poistenie, v prípade straty na plodinách a zvieratách spôsobenej prírodnými katastrofami mu PPA môže preplatiť až 100 % straty, ktorá však bude znížená o poistné plnenia (hradí poist'ovňa), v prípade straty spôsobenej nepriaznivými poveternostnými podmienkami získa 80 % z celkovej straty taktiež zníženej o poistné plnenia.

Ak však poistenie uzatvorené nemá, štát mu vyplatí dotáciu vo výške len 50 % straty (plodiny aj zvieratá) spôsobenej prírodnou katastrofou, resp. len 40 % straty (plodiny) spôsobenej nepriaznivými poveternostnými podmienkami. Avšak na túto dotáciu nie je právny nárok a rozpočet je obmedzený. Pre rok 2008 MP SR vyčlenilo na tento účel 100 mil. Sk. Táto suma nie je veľmi vysoká, napríklad minuloročné májové mrazy spôsobili len ovocinárom škody za približne 250 mil. Sk.

Ďalšia možnosť v oblasti poist'ovania je aj pre žiadateľov o nenávratný finančný príspevok z Programu rozvoja vidieka 2007-2013, v ktorom je podmienka, že hmotný

a nehmotný dlhodobý majetok nadobudnutý z prostriedkov EÚ a štátneho rozpočtu bude musieť byť poistený. Prijímateľ príspevku sa v zmluve zaväzuje zabezpečiť toto poistenie počas obdobia 5 rokov od podpisu zmluvy. Majetok sa musí poistiť aspoň proti krádeži a poškodeniu, pričom nehnuteľnosti proti krádeži poistiť netreba.

Čiastočná podporná politika štátu v oblasti poistenia a podmienka poistenia v rámci Programu rozvoja vidieka by mohla aspoň čiastočne oživiť záujem o poistenie agropodnikateľov. Bude veľa závisieť od výšky poistných sadzieb, ktoré poisťovne podnikateľom ponúknu. Ich kalkulácia pri plodinách bude závisieť od kúpeného rizika a citlivosti plodiny na toto riziko. Farmári si najviac priplatia za technické plodiny, hlavne za chmeľ. Samozrejme, všetko sa odvíja taktiež od rizika výskytu nepriaznivých poveternostných udalostí v danej lokalite. Tu patrí k rizikovejším územím juh SR.

Zvýšiť záujem o poistenie by mohli aj nové produkty ponúkané na poistnom trhu.. Nepochybne by bolo zaujímavé poistenie proti stratám úrod kvôli suchu. To je však naše poisťovne považujú za nepoistiteľné riziko. V celej EÚ straty úrod v dôsledku sucha poisťujú len 2 krajiny, jednou z nich je aj Rakúsko. V tejto krajine pôsobí tzv. Rakúska krupobitná poisťovňa (Österreichische Hagelversicherung), ktorá vznikla združením poľnohospodárov. Poskytuje širokú paletu produktov od univerzálnych poistení poľnohospodárskych rizík až po špeciálne poistenie koní či HD. V rámci poistenia plodín má k dispozícii až 10 druhov nepriaznivých poveternostných podmienok, vrátane sucha. Avšak aj v Rakúsku bude už v blízkej budúcnosti nutné prehodnotiť rizikovosť oblastí na sucho, pretože plôch s deficitom zrážok stúpa. Toto prehodnotenie je podstatné z pohľadu komerčnej udržateľnosti daného typu poistenia v krajine. Podľa Rakúskej krupobitnej poisťovne sa popri ľadovci stáva najväčším rizikom pre úrody poľnohospodárov práve sucho, čo dokazujú aj záznamy poisťovne za ostatných 8 rokov od začiatku svojho pôsobenia. Aj v Rakúsku sa očakáva, že sadzby poistného v strednodobom horizonte porastú. Rakúski farmári však neberú výkyvy počasia na ľahkú váhu, z čoho by si mali brať príklad slovenskí poľnohospodári.

6 Použitá literatúra

1. BEŇOVÁ, E. a kol. 2005. *Financie a mena*. Bratislava: IURA EDITION, 2005. s. 334. ISBN 80-8078-031-5
2. ČEJKOVÁ, V. 2002. *Pojistní trh*. Praha: GRADA, 2002. s. 25. ISBN 80-247-0137-5
3. ČUNDERLÍK, D. – RYBÁROVÁ, D. 2004. *Podnikateľské riziko*. Bratislava: EKONÓM, 2004. s. 13. ISBN 80-225-1939-1
4. DAXNEROVÁ, O. 2002. *Bankovníctvo a poisťovníctvo*. Lokálne stredisko dištančného vzdelávania pri Technickej univerzite vo Zvolene. Zvolen: Bratia Sabovci, s.r.o., 2002. s. 120-122. ISBN 80-89029-35-3
5. DUCHÁČKOVÁ, E. *Katastrofy a pojištěné škody z katastrof v roce 2004*. In.: *Pojistný obzor*, roč. 82, č.7/2005, s. 12 – 13
6. DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, s. r. o., 2003. s. 51. ISBN 80-86119-67-X
7. DUKES, M.: *Spoluúčasť štátu na poistení nedosahuje európsky priemer*. In.: *AGROMagazín*, roč. VII., č. 10/2005. s. 1 -2. ISSN 1335-2261
8. GRMANOVÁ, E. *Poistný trh a finančné investovanie*. Trenčín: CROCUS s.r.o., Nové Zámky, 2004. s. 13 – 15. ISBN 80-88992-74-5
9. GRMANOVÁ, E. *Poisťovníctvo*. Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2004. vydanie prvé. ISBN 80-8075-015-7
10. HARDAKER, J. B. *Some Issues in Dealing with Risk in Agriculture*. University of New England, Armidale 2000. s. 3. ISBN 1-86389-667-8
11. CHOVAN, P. 2006. *Poisťovníctvo v kocke*. Bratislava: SAP, 2006. s. 63, 77. ISBN 80-967410-1-2
12. CHRASTINOVÁ, Z. *Rizikovosť poľnohospodárskej výroby a jej riešenie na Slovensku a vo vybraných štátoch*. Štúdia 65/2002. Bratislava: VÚEPP, 2002. s. 29. ISBN 80-8058-258-0
13. CHRASTINOVÁ, Z. a kol. *Analýza ekonomických a inštitucionálnych faktorov zmien efektívnosti poľnohospodárstva v SR*. Štúdia č. 91/2005, Bratislava: VÚEPP, 2005. s. 57 – 62. ISBN 80-8058-357-7
14. KAFKOVÁ, E. a kol. *Poisťovníctvo*. Bratislava: EKONÓM, 2004. Podnikovohospodárska fakulta v Košiciach. ISBN 80-225-1984-0
15. KOŠČO, T. *Riziko a poisťovníctvo*. Nitra: SPU, 2002. s. 95-96. ISBN 80-8069-008-1
16. KOŠČO, T. *Riziko a poisťovníctvo*. Nitra: SPU, 2005. s. 6, 57. ISBN 80-8069-539-3

17. KOŠČO, T. – SZOVICS, P. – TÓTH, M. Podnikové financie, banky, burzy. Nitra: SPU, 2004. s. 30. ISBN 80-8069-349-8
18. KOŠÍK, O. Poistovníctvo – vybrané problémy. Zvolen: Bratia Sabovci, 2007. s. 115-116. ISBN 978-80-8083-370-1
19. MARKOVIČ, P. Finančné riziko vo finančnom rozhodovaní podniku. Bratislava: EKONÓM, 2003. s. 10. ISBN 80-225-1667-8
20. PICKOVÁ, A – POLÁČKOVÁ, J. 2003. Pojištění – eliminace rizik zemědělského podnikání. Praha: VÚZE. 47 s. ISBN 80-8667-105-4
21. SIVÁK, R. a kol. Riziko a neistota vo financiách. Bratislava: EKONÓM, 2004. s. 22-23. ISBN 80-225-1956-1
22. Správa o poľnohospodárstve a potravinárstve v Slovenskej republike 2002. Zelená správa. Bratislava: ÚVVP LVH SR, 2002. 267 s. ISBN 80-89100-05-8
23. SZABO, Ľ. – VARCHOLOVÁ, T. – DUBOVICKÁ, L. Manažment rizika. Bratislava: EKONÓM, 2005. s. 16, 116 - 121. ISBN 80-225-1949-9
24. ŠPIČKA, J. Řízení podnikatelských rizik v zemědělství. Informační studie. Praha: VÚZE, 2006. s. 53. ISBN 80-86671-36-4
25. TÓTH, M. - KOŠČO, T. – SZOVICS, P. Poistenie. Nitra: SPU, 2007. s. 13 – 16, 53 - 54, 113, 116-117. ISBN 978-80-8069-853-9
26. VALDER, A. – ANDREJKIV, P. Podíl státu na eliminaci rizik v zemědělství ČR. In: Zborník vedeckých prác. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2000. s. 52 – 65, ISBN 80-7137-756-2
27. VARCHOLOVÁ, T. – KORZENIWSKI, L. Podnikateľské riziko. Bratislava: EKONÓM, 2002. s. 8-9, 179,184-185. ISBN 80-225-1609-0

Ďalšie zdroje:

http://archiv.apa.sk/index.php?p=DP_vynosy (cit. 3. 3. 2008)

<http://www.allianzsp.sk>

<http://www.apa.sk>

<http://www.generali.sk>

<http://www.land.gov.sk/index.php?navID=126&year=2006> (cit. 6. 2. 2008)

<http://www.mvlstefanek.sk/2%20poradenstvo/2%20agrolegislativa/podla-typu-predpisov/3%20nariadenia/nar%20369-2007.pdf> (cit. 19. 3. 2008)

<http://www.mpsr.sk>

<http://www.poistenie.sk>

<http://www.slaspo.sk>

http://www.slaspo.sk/tmp/asset_cache/link/0000013136/produS.indd.pdf (cit. 13. 2. 2008)

<http://www.statistics.sk>

<http://www.uniqa.sk>

Všeobecné poisťné podmienky a Zmluvné dojednania komerčných poisťovní Allianz – Slovenská poisťovňa, Poisťovňa Generali a Poisťovňa UNIQA

7 Prílohy

Zoznam poisťovní, ktoré pôsobia na Slovenskom poisťnom trhu k 1. 3. 2008 Príloha 1

Názov poisťovne	Adresa sídla	Dátum vydania rozhodnutia
AEGON Životná poisťovňa, a.s.	Slávičie údolie 106, 811 02 Bratislava	6. 2. 2006
Allianz - Slovenská poisťovňa, a. s.	Dostojevského rad 4, 815 74 Bratislava	29. 10. 1991
AMSLICO AIG Life poisťovňa a. s.	Hviezdoslavovo nám. 20, 811 02 Bratislava	19. 9. 1995
Axa pojišťovňa, a. s., organizačná zložka Slovensko	Laurinská 18, P.O.Box 268, 814 99 Bratislava	22. 10. 2002
Česká poisťovňa - Slovensko akciová spoločnosť	Plynárenská 7/C, 824 79 Bratislava 26	24. 3. 1993
ČSOB Poisťovňa, a. s.	Polus Millenium Tower II., Vajnorská 100/B, 820 09 Bratislava	12. 5. 1992
D.A.S. poisťovňa právnej ochrany, a. s.	Šumavská 34, 820 05 Bratislava	17. 10. 1997
Generali Poisťovňa, a. s.	Mlynské nivy 1, 811 09 Bratislava	22. 1. 1997
ING Životná poisťovňa, a. s.	Trnavská cesta 50/B, 821 02 Bratislava	29. 3. 1996
KOMUNÁLNA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group	Dr. Vladimíra Clementisa 10, 821 02 Bratislava 2	13. 10. 1993
KONTINUITA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group	Rajská 15, 811 08 Bratislava 1	13. 2. 1997
KOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group	Štefanovičova 4, 816 23 Bratislava	20. 3. 1991
OTP Garancia poisťovňa, a. s.	Klemensova 2, 811 09 Bratislava	12. 6. 2003
OTP Garancia životná poisťovňa, a. s.	Klemensova 2, 811 09 Bratislava	12. 6. 2003
Poisťovňa Cardif Slovakia, a. s.	Bratislava Business Centrum V., Plynárenská 7/C, 821 09 Bratislava	23. 2. 2000
POISŤOVŇA HDI-GERLING Slovensko, a.s.	Štúrova 11, 811 02 Bratislava	29. 9. 1994
Poisťovňa Slovenskej sporiteľne, a. s.	Priemyselná 1/A, 821 09 Bratislava	17. 12. 2002
Poisťovňa TATRA a. s.	Prešovská 38, 821 02 Bratislava	25. 6. 1996
Prvá česko-slovenská poisťovňa Rapid, a.s.	Garbiarska 2, 040 61 Košice	30. 5. 1995
Q B E poisťovňa, a. s.*	Štúrova 27, 042 80 Košice	25. 5. 1992
UNION poisťovňa, a. s.	Bajkalská 29/A 813 60 Bratislava 1	24. 9. 1992
UNIQA poisťovňa, a. s.	Lazaretská 15, 820 07 Bratislava	15. 4. 1991
VICTORIA - VOLKSBANKEN Poisťovňa, a. s.	Čajakova 18, 839 25 Bratislava	2. 11. 1999
Wüstenrot poisťovňa, a. s.	Karadžičova 17, 825 22 Bratislava 26	9. 7. 1998

(*) nie je členom Slovenskej asociácie poisťovní

Zdroj: Slovenská asociácia poisťovní

Prehľad jednotlivých poistných produktov pre poľnohospodárov v roku 2007

Príloha 2

Produkty	Allianz - SP	UNIQA poisťovňa	Generali Poisťovňa
Poistenie plodín			
Poistenie viniča hroznorodého proti poškodeniu jarnými mrazmi			x
Poistenie plodín proti poškodeniu ľadovcom	x	x	x
Poistenie plodín proti škodám z vyzimovania	*		
Poistenie plodín proti poškodeniu vybranými živelnými rizikami	x	x	x
Poistenie plodín proti poškodeniu živelnými udalosťami		x	x
Poistenie plodín proti poškodeniu záplavami		x	x
Poistenie plodín proti poškodeniu požiarom	x	x	x
Poistenie predpestovaných priesad zeleniny, tabaku, koreninových a aromatických rastlín			x
Poistenie pre prípad poškodenia alebo zničenia ovocných výpestkov ľakovcom, víchrícou	*	x	x
Poistenie lesných porastov		x	
Poistenie zvierat			
Poistenie zvierat	x	x	x
Poistenie plemenníkov	x	x	x
Krátkodobé poistenie koní chovaných na špeciálne účely	x	x	#
Poistenie farmového chovu jeleňa obyčajného, daniela škvrnitého, muflóna obyčajného a kamzíka	*		#
Poistenie čistokrvných psov			#
Poistenie hospodárskych zvierat pre prípad hromadných škôd	x	x	x
Poistenie jednotlivých hospodárskych zvierat pre prípad škôd	x	x	x
Poistenie kráv pre prípad jednotlivých škôd	x	x	x
Poistenie kráv a vysokoteľných jalovic pre prípad jednotlivých škôd	x	x	x
Poistenie pre prípad zničenia vajec v elektrickej liahni a jednodňovej hydiny		x	#
Poistenie stáda hospodárskych zvierat	x	x	x
Poistenie hospodárskych zvierat pre prípad nebezpečnej nákazy	x	x	x
Poistenie hospodárskych zvierat pre prípad nákazy	x	x	x
Poistenie hydiny pre prípad nákazy	x	x	x
Poistenie zásob vajec hydiny postihnutej nákazou	*	x	#
Poistenie plemenných hospodárskych zvierat zakúpených v zahraničí	*	x	x
Poistenie včelstiev (iba Kooperatíva poisťovňa, a. s.)			
Poistenie prasníc pre prípad jednotlivých škôd	x	x	x
Poistenie krkálíkov z intenzívneho chovu		x	x

Vysvetlivky: x - ponúkané poistenie na trhu

* - poistenia spravované poisťovňou, ale neponúkané na trhu

- poistenia, ktoré budú ponúkané na trhu v najbližšej dobe

Zdroj: Slovenská asociácia poisťovní